

223555

ANALELE

Uniunii profesorilor români din Ardeal,
Bănat și părțile ungurene.

I.

ACTELE

Congresului profesorilor și profesoarelor dela școalele
superioare, secundare și speciale din Dacia superioară,
BCU Cluj / Central University Library Cluj
ținut în Sibiu, în zilele de 19—21 Ianuarie st. n. 1919,

publicate

de

Biroul Uniunii.

SIBIU, 1919.

TIPARUL TIPOGRAFIEI FRIDERIC ROTH.

Strada iernii Nr. 9.

Biroul Uniunii:

1. **President: Andreiu Bârseanu**, profesor în pensiune, Sibiu.
2. **Vice-presidenți:**
 - a) **Dr. Nicolae Bălan**, prof. seminarial, Sibiu.
 - b) **Dr. George Miculaș**, canonic și director preparandial, Oradea-Mare.
 - c) **Gavriil Precup**, prof. gimn., Blaj.
3. **Secretari:**
 - a) **Alexandru Borza**, prof. gimn., Blaj.
 - b) **Sabin Oprean**, prof. șc. civ., Sibiu.
 - c) **Dr. Pavel Roșca**, prof. seminarial, Sibiu.
4. **Cassier: Timoteiu Popovici**, prof. sem., Sibiu.
5. **Controlor: Aurel Ciortea**, prof. gimn., Brașov.
6. **Bibliotecar: Ioan Papp**, prof. gimn., Sibiu Cluj

Cancelaria Uniunii se află deocamdată în birourile »Asociațiunii«
(Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6).

Venim să spunem
Că nu este de uitat

ANALELE

Uniunii profesorilor români din Ardeal,
== Bănat și părțile ungurene. ==

I.

ACTELE

Congresului profesorilor și profesoarelor dela școalele
superioare, secundare și speciale din Dacia superioară,
ținut în Sibiu, în zilele de 19--21 Ianuarie st. n. 1919,

publicate

de

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201401689

Biroul Uniunii.

SIBIU, 1919.

TIPOGRAFIA FRIDERIC ROTH.

Sbada Ierii Nr. 9.

223555

Crésterea bună a tinerimei e temelie
cea mai sigură pentru viitorul neamului.

Introducere.

În mișcarea de întinerire și organizare din nou pe toate terenele, pornită în legătură cu actul măreț al înfăptuirii unității neamului, profesurimea română din ținuturile liberate de dincoace de Munți nu putea să rămână nepăsătoare.

Ea a înțeles glasul vremii și însemnătatea zilelor acestora de reculegere națională, și-a dat seamă de ce este datorare sieși, chemării sale, neamului și omeniei. Dovadă este însuși faptul întrunirii sale în Congresul din zilele de 19—21 Ianuarie n., ținut în Sibiiu, și mai cu seamă dezbaterile înălțătoare și hotărârile aduse în acest Congres.

De oare-ce însă nu toți membrii corpului nostru didactic dela școalele superioare, secundare și speciale de dincoace de Munți au putut lua parte la Congresul despre care e vorba, — cei din Bănat au trebuit să lipsească cu toții din motive politice, care nădăjduim că vor fi delăturate în curând, — și de oare-ce și cei cari au fost părtași la această frumoasă manifestare a înfrățirii sufletelor și a râvnii de înaintare a neamului, vor petrece încă odată cu plăcere cu ochii, în liniște, cele dezbătute și hotărâte în Congres, — iar de altă parte în nădejdea, că și alți oameni cu dragoste și cu pricepere pentru școală vor dori să știe, ce s'a lucrat la adunarea din Sibiiu în zilele amintite mai sus, — am crezut de lipsă, să dăm publicității cât mai curând însemnările luate la debaterile noastre, cu toate anezele lor.

În chipul acesta credem, că vom trezi interesul obștesc pentru învățământul superior, secundar și special, aflător acum într'un stadiu de prefacere radicală și de adaptare a lui, — fără piedici și fără rezervele impuse de împrejurările de mai 'nainte, — după trebuințele poporului nostru și în conformitate cu idealele și aspirațiunile lui.

O epocă nouă se deschide în istoria învățământului nostru, după restimpul trist de robie de până acum: **epoca învățământului național, făcut liber într'o țară liberă.**

Să ne arătăm vrednici de timpul acesta, atâta vreme zadarnic dorit de înaintașii noștri, și pe care ni-a fost dat nouă, celor de azi, a-l ajunge!

O bucurie și o îmbărbătare nespūsă ne-au adus binevoitoarele răspunsuri, la cuvintele de nemărginită dragoste și de neclintită credință, — ecoul cel mai sincer al simțirilor hrănite în inimile noastre, — față

de Cărmuitorii politici și intelectuali ai neamului nostru întregit, răspun-
suri, cu care împodobim paginile următoare. Au fost ca o rouă bine-
făcătoare, căzută asupra unui câmp insetoșat.

„Acum, când ceasul unirii și al libertății a sunat, sunt sigură, că
luminătorii poporului român de peste Munți își vor da întreaga măsură
a devotamentului lor pentru cultura națională și pentru buna îndrumare
a tinerimei,“ — zice despre noi neîntrecuta noastră Regină, în răspunsul
trimis prin vrednicul general Tr. Moșoiu.

Da, Înălță Doamnă. Înțelegem rostul grațioaselor cuvinte, ce bine-
voiești a le îndreptă spre noi, cei prigonțiți și apăsați până acum.

Vom pune toate puterile noastre, trupesti și sufletești, pentru lumi-
narea și întărirea poporului nostru, prin creșterea conștiințioasă a mlădi-
țelor lui, dându-ne seama pe deplin, că creșterea bună a tinerimei e temelie
cea mai sigură pentru viitorul unui neam.

Sibiu, 29 Ianuarie n., anul Mântuirii 1919.

Biroul Uniunii.

Majestatea Sa Regina Maria, către profesorii ardeleni.

La omagiile de recunoștință și devotament ale profesorilor ardeleni, întruniți în Congres în Sibiu, exprimate prin dl general Tr. Moșoiu, Maj. Sa Regina Maria a binevoit a răspunde prin următoarea telegramă :

„D-lui gen. Moșoiu, Com. trupelor din Transilvania.

Din Palatul regal.

București, 23 Ianuarie.

Cu mare bucurie am primit urările, pe care mi le-ați transmis din partea Corpului didactic secular din Cluj peste Munți adunat în Congres la Sibiu. și Vă rog, să arătați tuturor vîile mele mulțumiri pentru sentimentele de dragoste și devotament, de care sunt însuflețiti față de Tron. — Mari sunt meritele profesorimii ardelenice, care mîndă în mîndă cu preoțimea, în împrejurările cele mai grele și apăsătoare, sprijinindu-se numai pe dragostea și jertfele materiale ale poporului, a muncit vitejește pentru răspîndirea învățămîntului în limba națională, ținând pururi aprinsă făclia credinței în viitorul neamului românesc. — Acum, când ceasul unirii și al libertății a sunat, sunt sigură, că luminătorii poporului român de peste Munți își vor da întreaga măsură a devotamentului lor pentru cultura națională și pentru buna îndrumare a tinerimii.

Maria.

Răspunsul D-lui General Prezan, Șeful Statului — Major al Armatei Române.

Dela Marele Cartier general, 21 Ianuarie.

General Moșoiu, Comandantul trupelor din Transilvania,

Sibiu.

Vă rog, să comunicați profesorilor secundari din Ardeal, întruniți în Congres la Sibiu, că sunt profund mișcat de frumoasele sentimente, ce păstrează Armatei, incredințându-i, că cu toții apreciem influența covârșitoare, pe care a avut-o școala română din Transilvania în pregătirea sufletească a poporului și care ne face să trăim zilele înălțătoare de azi. — Neamul întreg le este recunoscător.

General Prezan.

Precum aflăm dintr'o scrisoare particulară, sosită din București, D-l *Nicolae Iorga* încă a avut bunătatea a răspunde la salutul nostru din 21 l. c.; telegrama d-nei sale, însă, nu am primit-o până acum.

Protocolul

Congresului profesorilor români din Transilvania,
Bănat și Crișana, ținut în Sibiu, în zilele de
19—21 Ianuarie st. n. 1919.

Ședința I.

ținută la 19 Ianuarie 1919, în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii”.
Ședința se deschide la orele 3 p. m., prezenți fiind cei cuprinși în anexa A).

1. În numele convocatorilor și inițiatorilor acestui congres, profesorul *Gavril Precup* (Blaj) printr'o cuvântare, alăturată la acest proces verbal sub litera B), salută profesoarele, profesorii și oaspeții întruniți în număr mare la acest congres, convocat prin apelul alăturat protocolului sub C) CU Cluj / Central University Library Cluj.

2. Depunându-și mandatul primit din partea inițiatorilor Congresului, pe baza unei consfătuiri prealabile, avute cu mai mulți colegi, propune, ca biroul congresului să se constituie în modul următor: *Prezident: Andreiu Bârseanu*, profesor pensionar și prezidentul »Asociațiunii«; *viceprezidenți: Ioan F. Negruțiu*, directorul școalei normale din Blaj și prezidentul secției școlare a »Asociațiunii«, *Gavril Precup*, profesor la liceul din Blaj; *notari: Sabin Oprean*, profesor la școala civilă de fete a »Asociațiunii« din Sibiu, și *Dr. Alexandru Borza*, profesor la liceul din Blaj.

Congresul declară cu unanimitate pe susnumiții de aleși.

3. *Prezidentul*, ocupând scaunul prezidial, declară biroul constituit și deschide congresul cu vorbirea alăturată procesului verbal sub D), salutând în cuvinte călduroase pe dl *Vasile Goldiș*, șeful rezortului cultelor în Consiliul dirigent.

4. Ministrul *Vasile Goldiș* salută Congresul profesorilor prin cuvântarea anexată sub E).

5. *Prezidentul* salută ca oaspeți pe profesorii *Eftimiu Mărculescu* și *Toma Bulat* din Râmnicul Vâlcei și pe medicul de peste Munți

Dr. Liviu Cămpian. Medicul *Dr. Liviu Cămpian*, din însărcinarea ministrului de culte și instrucțiune publică din București, asigură profesorii români ardeleni de toată dragostea și devotamentul d-lui ministru.

Se ia act cu plăcere.

6. Se dă citire *telegramelor de aderență*, trimise din partea corpurilor profesionale dela institutele de învățământ din *Caransebeș* și *Lugoj*, împedecate de împrejurări politice de-a lua parte la Congres, și din partea domnilor Dr. Octavian Prie (Blaj) și Ioan Iosif (Cohalm). Se constată, că Reuniunea oficianților administrativi comitatensi și comunali români e reprezentată prin președintele Ioan Henteș și secretarul George Bărbat.

Se iau la cunoștință.

7. Procedându-se la pertractarea obiectelor puse la ordinea de zi prin convocatorii congresului, profesorul *Gavril Precup* își ia însărcinarea să prezinte o propunere în chestia organizării profesorilor. După expunerea situației, propune, ca să ne constituim într-o »Uniune a profesorilor români din Ardeal, Bănat și părțile ungurene«, care să-și aibă secțiunile stabilite după categoriile școalelor. Să se aleagă o comisie, care să elaboreze un proiect de statute, pe care îl va prezenta ședinței viitoare.

Propunerea se primește cu unanimitate.

8. Președintele ridică ședința pe 5 minute, pentru candidarea membrilor în *comisia pentru compunerea statutelor „Uniunii“*, iar după redeschiderea ședinței, propune pe următorii domni: Din partea institutelor teologice Dr. Nicolae Bălan; din partea liceelor Aurel Ciortea, Ioan Păcurariu și Gavril Precup; din partea preparanșilor Sabin Evuțianu și Ștefan Pop; din partea școlii reale Pavel Percea; pentru școlile civile Victor Stanciu; din partea școlii comerciale Ioan Pricu, și din partea școalelor de stat: Iosif Botean, Ioan Papp și Traian Preda.

Congresul primește propunerea, iar președintele declară pe domnii numiți de aleși în comisiunea pentru compunerea statutelor.

9. Propunerea conducătorului școlii de stenografie Vasile Vlaicu, ca să admitem pe viitor un singur sistem unitar de stenografie românească în școlile noastre,

se remite comisiunii pentru studierea chestiunii planului de învățământ.

10. Pentru studierea chestiunii următoare din ordinea de zi: »*Raportul școalelor secundare și superioare față de stat*«, Gavril Precup propune, ca congresul să însărcineze pe directorul *Dr. Alexandru*

Pteancu, să prezenteze ședinței următoare raport amănunțit în această chestie.

Prjmindu-se propunerea, prezidentul declară pe dl *Dr. Alexandru Pteancu* de referent al acestei chestiuni.

11. Urmează la ordinea de zi chestiunea *planului de învățământ*. *Gavril Precup* propune, să fie încredințat cu studiarea ei *Dr. Valer Seni*. Prezidentul accentuiază deosebirea ce va trebui făcută între planul de învățământ pentru timpul de tranziție și între planul definitiv. *Ioan Păcurariu* propune, să fie aleasă și pentru studiarea acestei chestiuni o comisie de 12.

Dr. Ambroziu Chețianu amintește, că la Alba-Iulia s'a ținut la 2 Decembrie st. n. 1918 o consfătuire improvizată, la care s'a exprimat dorința, ca Consiliul dirigent să ia măsurile trebuincioase pentru modificarea unor dispoziții din legea pentru școalele secundare cu privire la învățământ, după ce profesorii din putere proprie nu pot schimba această lege.

Ministrul *Vasile Goldiș* aduce la cunoștință, că Consiliul dirigent a stabilit principiul, că toate legile și ordonanțele vechiului stat ungar rămân în vigoare, cu excepția acelorora, pe care le scoate Consiliul dirigent din vigoare.

Prezidentul propune, ca chestiunea planului de învățământ să fie discutată mâine în comisiunile constituite după categoria școalelor, prezentându-și fiecare comisiune raportul și propunerile în ședința plenară a Congresului.

Se primește această propunere, iar la viitoarele debateri și hotărâri se va țineă seamă de cele enunțate de dl ministru *Vasile Goldiș*.

12. La chestia ce urmează la ordinea de zi: „*Recrutarea profesorilor în viitor*“ și „*Cursul pregătitor pentru profesori*“, se angajează viceprezidentul *Gavril Precup*, să prezinte un raport și proiect de rezoluțiune în ședința viitoare, după ce se va fi pertractat chestiunea și în secțiunile constituite după categoriile de școale.

Se hotărăște, să se dea secțiunilor spre studiere, având să prezinte la ședința următoare raport.

13 Chestia *înființării unei Universități române în Transilvania* se încredințează spre studiere directorului *Dr. Nicolae Drăgan*, care va prezintă la ședința următoare un raport.

14. *Chestiunea salarizării* se încredințează spre studiere profesorului *Augustin Caliani*, care va prezintă în ședința proximă un raport după ascultarea părerei secțiunilor.

15. *Prezidentul, arătând meritele neperitoare pe cari le-a câștigat glorioasa armată română în frunte cu viteazul ei Căpitan pentru desrobirea noastră, propune, ca din primul Congres să expedăm telegrama omagială, alăturată la acest proces verbal sub F).*

Congresul primește propunerea în mod unanim, aclamând frenetic familia regală și armata română.

Fiind ordinea de zi exhaustivă și anunțându-se ședința comisiunilor pe ziua de 20 Ianuarie, la orele 9 a. m., iar proxima ședință plenară la orele 3 p. m. din aceeași zi, ședința se încheie la orele 6 p. m.

Andrei Bârseanu,
prezident.

Dr. Alexandru Borza,
notar.

Verificat:

Sibiiu, 30 Ianuarie st. n. 1919.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. V. Bologa.

Romul Câdea.

Nicolae Bălan.

Dr. A. Crăciunescu.

Eugen Todoran.

Ședința II.

ținută la 20 Ianuarie 1919 st. n. în sala de ședințe județeană. Ședința se deschide la orele 3 $\frac{1}{4}$ p. m. prezenți fiind d. ministru V. Goldiș și cei cuprinși în anexa A). *Prezident: A. Bârseanu, notari: Dr. A. Borza și Sabin Oprean.*

16. Prezidentul propune de membri verificatori ai proceselor verbale pe următorii: Dr. Romul Căndea, Dr. V. Bologa, Dr. A. Crăciunescu, Dr. N. Bălan și E. Todoran.

Se primesc și sunt declarați de aleși.

Prezidentul dă citire telegramei trimise M. S. Regelui (Anexa F).

Se ia spre știre cu aclamații.

17. Trecându-se la ordinea de zi, se dă cuvântul dlui I. Păcurariu, raportorul comisiei de organizare. Raportorul prezintă și citește Proiectul de *Statute ale Uniunii profesorilor români din Ardeal, Bănat și părțile unghurene*. Prezidentul pune la discuție proiectul prezentat, care este alăturat sub G).

Se ia spre știre și după o scurtă discuție, prezidentul declară Statutele de primate și mulțumește raportorului.

18. *Dr. Al. Pteancu* citește proiectul referitor la „*Raportul școlii față de stat*”, alăturat sub H).

P. Percea cere, ca și în școlile celorlalte naționalități să se propună românește Limba română, Geografia și Istoria. *P. Suciu* propune, să se inventarieze fără întârziere toate mijloacele de învățământ și averile școlilor de stat, expuse fiind înstrăinării și deteriorării. *G. Precup* crede, că înstrăinarea s'ar putea împedea, oprindu-se transportul obiectelor la căile ferate. — *Dr. A. Chețianu* propune, ca școlile confesionale române să-și păstreze și pe mai departe caracterul confesional, înlocuindu-se numai autoritățile ungare cu cele române. Crede, că va fi bine, să se desființeze școlile secundare, de cari nu este nevoie. *S. Oprean* crede, că deocamdată să nu se desființeze nici o școală secundară, fiind acestea necesare în

primul rând pentru elevii români ai acestor institute. — Prezidentul *A. Bârseanu* propune și Congresul își exprimă unanim dorința, ca gimnaziul din Brad să fie completat în timpul cel mai scurt posibil.

Proiectul în general se primește.

19. Proiectul se desbate apoi punct de punct.

În punctul 1. se propune. să se preia de cătră Statul român școlile secundare de Stat de până acum, în număr de 28.

După o dezbateră, la care iau parte profesorii: *Stan, Oprean, Preda, Chețianu,*

se primește propunerea, cu următoarele amendamente: De urgență să se ia în primire cel puțin averea și administrația școalelor actuale de Stat, rămânând, ca prefacerea lor în școli românești să se facă numai treptat. Consiliul dirigent să numească pentru fiecare școală secundară de Stat, dintre profesorii români, un director și un profesor de limba română.

În punctul 2. se propune organizarea de urgență a administrației școlare și anume: instituirea unui revizor general al învățământului secundar, cu sediul în Sibiu, și a 4 revizori districtuali, având fiecare sub supravegherea sa circa 18 școli secundare.

După o discuție, la care iau parte membrii: *Precup, Maior, Mihulin, N. Negruțiu, Chețianu, Stanciu, P. Suciș și Dr. R. Căndea,* care propune pentru institutele săsești și ungurești câte un revizor special,

se primește propunerea referentului.

În punctul 3 se propune unificarea învățământului, în ce privește: programă de învățământ, regulamentul de administrație, de ordine și disciplină, pragmatica de serviciu, regulamentul de salarizare și pensie.

Se primește fără discuție.

Punctul 4 propune, ca liceele existente românești, cum și cele de Stat, să stea sub conducerea Statului român, iar cele săsești și maghiare confesionale își păstrează și mai departe caracterul lor confesional. — După o discuție, la care iau parte: *D. German, Oprean, Dr. Bologa, Șimon, Bob, Dr. Stan, Tr. German, Dr. Chețianu,* se primește propunerea raportorului.

Propunerea prof. *D. German* pentru statificarea necondiționată a tuturor școlilor secundare întrunește numai trei voturi.

Punctul 5 propune, ca Statul să dea ajutor școalelor lipsite de mijloace, dacă corespund cerințelor legii.

Se primește cu unanimitate.

Punctul 6 cere inamovibilitatea personalului didactic.

Se primește fără discuție.

Punctul 7 propune alegerea unui »Consiliu pedagogic permanent«, constător din 25 membri, fără consultarea căruia C. D. R., Resortul instrucțiunii, să nu ia nici o dispoziție mai importantă.

Păcurariu propune, ca Comitetul central al Uniunii profesorilor să se însărcineze cu agendele Consiliului propus de raportor.

Se primește propunerea referentului, cu întregirea propusă de I. Păcurariu.

Punctul 8 propune codificarea unei legi școlare speciale cu privire la: raportul școalelor față de Stat, la organizațiunea lor, la drepturile și datorințele profesorilor, la organizațiunea Uniunii profesorilor, cu sfera de activitate a Consiliului pedagogic permanent.

Se primește fără discuție.

20. Tot referitor la chestia raportului între Stat și școală, vederile profesorilor și ale profesoarelor dela școalele normale, întruniți la o consfătuire aparte, le comunică raportorul Ioan F. Negruțiu în punctul II al raportului alăturat procesului verbal sub I), făcând următoarea propunere:

»Să susținem și pe viitor școale normale române de învățători și învățătoare de Stat și confesionale. Acestea din urmă să fie împărțite de ajutorul Statului: să fie înzestrate ca și cele de Stat, iar profesorii și profesoarele lor să fie retribuiți ca și profesorii școalelor secundare ale Statului.«

La discuția asupra acestui raport iau parte Dr. V. Bologa, I. Cristea, Dr. E. Széles, A. Barseanu, T. Preda, Dr. Stan, Sabin Oprean, discutând problema statificării.

P. Dejeu face propunerea: »Congresul dorește statificarea tuturor școalelor elementare și a preparanșilor.«

Punându-se la vot propunerea raportorului și contrapropunerea profesorului Dejeu,

Congresul primește cu mare majoritate de voturi propunerea raportorului, întrunind contra-propunerea numai 17 voturi. Președintele enunță propunerea raportorului ca concluz.

21. Din încredințarea secției profesorilor dela școalele civile, directorul Victor Stanciu declară, că primește întru toate propunerile secției profesorilor dela școalele secundare în chestia raportului dintre Stat și școală. Propune, ca școalele civile să fie transformate în gimnazii.

Propunerea se primește cu amendamentul D-lui Dr. A. Pteancu, ca, unde sunt mai multe școale de aceeași categorie, să fie reduse la minimul necesar, contopindu-le. Raportul se alătură sub J).

22. Raportorul secției profesorilor de teologie, Dr. N. Bălan, expune pe scurt, că școalele superioare de teologie vor rămânea în mod firesc confesionale.

Se ia la cunoștință.

23. Referitor la școalele comerciale, profesorul I. Pricu face propunerea, ca singura școală comercială română, cea din Brașov, să rămână în aceleași condiții, iar cele de Stat care vor fi preluate, să fie tratate cum s'a decis să se trateze cele secundare.

Propunerea profesorului I. Pricu se primește întocmai.

24. Terminându-se debaterile asupra chestiunii acesteia, la propunerea prezidentului se încredințează comisiunea care a elaborat statutele »Uniunii«, să facă candidare pentru scaunul de prezident al »Uniunii profesorilor« și pentru locurile de membri în comitet.

După ce congresul primește propunerea, ședința se întrerupe pe $\frac{1}{2}$ oră pentru lucrările comisiei.

După redeschiderea ședinței, în numele comisiei de candidare profesorul A. Ciortea propune de membri ai comitetului »Uniunii« pe următorii:

1. Gavril Precup,
2. Dr. Alexandru Pteancu,
3. Dr. Nicolae Drăgan,
4. Axente Banciu,
5. Dr. Alexandru Borza,
6. Victor Stanciu,
7. Aurel Ciortea,
8. D-na Eugenia Tordășianu,
9. George Dima,
10. Ioan Bușița,
11. Dr. Nicolae Bălan,
12. Dr. Ioan Coltor,
13. Dr. Dumitru Man,
14. Dr. Teodor Botiș,

15. Sabin Evuțianu,
16. Dr. Pavel Roșca,
17. D-ra Elisabeta Butean,
18. Vasile Pop,
19. Ștefan Pop,
20. Dr. Miculaș,
21. Ioan Pricu,
22. Ioan Papp,
23. Iosif Botean,
24. Vasile Suciu.

De preșident propune pe președintele congresului : Andreiu Bârseanu.

Președintele, după ce toți cei propuși se primesc, îi declară de aleși, mulțumind în numele său pentru încrederea, ce i se dovedește.

25. Referentul *Dr. V. Seni*, în numele profesorilor dela licee și școlile civile, propune în chestia »Planului de învățământ« următoarele : A. În timpul de tranziție să se facă în planul de învățământ următoarele schimbări : în școlile de Stat să se propună obligator *Limba română, Istoria românilor și Geografia ținuturilor românești*. În institutele secundare românești să se propună *Limba maghiară* facultativ în câte 2 ore pe săptămână în clasele cursului superior ; *Limba germană* rămâne studiu obligator, cu câte 2 ore la săptămână, în cl. III—VIII. *Limba franceză* se va propune obligator cel puțin în clasele cursului superior. Cu privire la *Geografie și Istorie* se consideră ca concluz dorințele exprimate în conferința prof. ținută la Alba-Iulia în 2. Decembrie, 1918.

Se primește fără discuție.

B. Referentul propune pentru viitor unificarea învățământului secundar din toate ținuturile românești. Unificarea se va face prin Consiliul permanent de instrucție din București în conțelegere cu Comitetul Uniunii profesorilor din Ardeal ; la aceasta se va cere și părerea conferențelor profesionale dela institutele secundare. — Referentul exprimă mai multe dorințe, cuprinse în anexa K.).

Vorbesc următorii : *Dr. Câmpean, Percea, Stanciu* ; iar *dna Tordășianu* accentuează trebuința de a se propune în școlile de fete, afară de studiile obicinuite și *Economia de casă, Lucrul de mână* și să se dea totodată și o mai mare atențiune educației fizice.

Se primește propunerea referentului cu întregirea dnei *E. Tordășianu*.

26. În numele profesorilor dela școalele normale, directorul Negruțiu face următoarele propuneri :

1. pentru anul școlar 1918/19 să rămână programa veche, cu următoarele schimbări :

- a) Limba și literatura maghiară și germană să nu se mai propună.
- b) Orele de L. și literatura română să se înmulțească.
- c) În cursul III. și IV. să se propună în 3 ore pe săptămână, combinate, Istoria Românilor și Geografia României.
- d) Orele câștigate dela L. maghiară și germană să se împartă între celelalte obiecte de învățământ, după trebuință.
- e) Numărul orelor pe săptămână să se reducă, după putință.

2. Pentru anul școlar viitor 1919/20 să se prelucereze o nouă programă de studii prin o comisiune.

Să se lucreze programa analitică.

Să se compună lista manualelor, care se vor folosi pe viitor în toate școlile normale.

Programa de studii nouă se va introduce în toate școalele normale ale Statului și în cele confesionale, după aprobarea guvernului român și cu învoirea autorităților superioare bisericești.

În comisia pentru prelucrarea programei de studii, programei analitice și a listei manualelor se propun următorii :

- 1. Ioan F. Negruțiu, director în Blaj ;
- 2. Dr. Pavel Roșca, prof. în Sibiu ;
- 3. Sabin Evuțian, prof. în Arad ;
- 4. George Chirvai, prof. în Oradea mare ;
- 5. Livia Coroian, directoară în Gherla ;
- 6. Elisabeta Butean, directoară în Lugoj ;
- 7. Ilie Orzescu, prof. în Caransebeș ;
- 8. Petre Dejeu, prof. în Oradea mare.

Se primesc propunerile, iar prezidentul declară de aleși pe cei propuși. Vezi raportul prezentat ca anexă sub I).

27. În numele profesorilor dela facultățile teologice, *Dr. N. Bălan* propune, ca și în aceste facultăți să se predea Istoria Românilor, și în cadrele dreptului bisericesc să se trateze mai pe larg organizația tuturor bisericilor românești. Insistă asupra însemnătății educației religioase morale în școalele secundare. -- Dorește, ca în școalele secundare să fie numiți profesori de Religie, remunerați întocmai ca și ceilalți profesori.

Se primește.

28. Dna E. Tordășianu atrage atenția asupra educației muncitorilor, în special asupra școalelor de ucenici, și propune, ca și acestea să fie luate sub conducerea profesorilor dela școalele secundare.

Se ia act, și se va atrage atenția Resortului instrucției asupra acestei chestiuni.

Fiind timpul înaintat, ședința se ridică la orele 8 seara, anunțându-se proxima ședință pe **Marti**, la orele 9 a. m.

D. U. S.

Andrieu Bârseanu,
prezident.

Sabin Oprean,
notar.

Verificat:

Sibiiu, 30 Ianuarie st. n. 1919.

Dr. V. Bologa.

Romul Căndea.

Nicolae Bălan.

Dr. A. Crăciunescu.

Eugen Todoran.

Ședința III.

ținută la 21 Ianuarie st. n. 1919 în sala de ședințe județeană. Ședința se deschide la orele 9 a. m., prezenți fiind numeroși profesori dintre cei cuprinși în anexa A). *Prezident: A. Bârseanu, notari: Dr. Alex. Borza și Sabin Oprean.*

29. Prezidentul propune, să se trimită o telegramă de salutare aceluia bărbat de școală, care a contribuit mai mult la înlăptuirea ideilor românești, profesorului Nicolae Iorga.

Congresul primește propunerea, aclamând furtunos pe dascălul dascălilor români, și hotărăște să se trimită telegrama alăturată procesului verbal sub L).

30 Prezidentul comunică Congresului, că dl. ministru Vasile Goldiș a fost chemat în afaceri urgente de Stat și nu va putea lua parte la această ședință; dorește, însă, să fie informat exact despre toate hotărârile Congresului.

Se ia la cunoștință

31. La ordinea zilei urmează chestia *recrutării și pregătirii profesorilor*. Raportorul secției școlărilor secundare în această chestie, profesorul *Gavril Precup*, prezintă un raport detaliat, anexat procesului verbal sub M), făcând următoarele propuneri:

1. Pentru pregătirea profesorilor de învățământ secundar și special, Resortul cultelor să pună la cale de urgență 2 cursuri: un curs practic și unul teoretic. La aceste cursuri să fie admiși: a) Studenții universitari, cari au făcut 4 semestre la vre-o facultate filosofică, cu obligamentul, să-și completeze examenele ulterior; b) Absolvenții facultăților noastre de teologie și preoți mai tineri cu aptitudini literare, precum și alte persoane cu pregătire literară și cultură specială. Toți aceștia să fie plasați la liceele române dela noi ori de dincolo, unde vor face practica învățământului lângă profesorii de specialitate ce și-o vor alege. Aceste cursuri să se facă încă în semestrul anului școlar curent.

În vacanță vor urma cursurile teoretice la cele trei universități române. După terminarea acestor cursuri candidații vor primi un certificat, în baza căruia Resortul cultelor îi va aplica după trebuință.

2. Profesorii români dela școlile străine să fie reclamați pentru Statul român.

3. Profesorii pensionari, apți de-a mai servi, să fie reprimiți și aplicați.

4. Referitor la pregătirea pentru viitor a profesorilor, se exprimă dorința, ca factorii conducători ai învățământului superior dimpreună cu Resortul instrucției să chibzuiască asupra tuturor mijloacelor: crearea de burse, cămine studentești, trimiterea în străinătate, mai ales în Anglia și America, prin care mijloace să faciliteze pregătirea viitorilor profesori.

Primindu-se raportul ca bază pentru discuția specială, la punctul 1., cu privire la cursul pregătitor, profesorul Traian German face propunerea întregitoare, ca »și profesorii calificați să ia parte la cursurile de vară«, iar prof. Cornel Pop propune, ca »profesorii de naționalitate străină încă să fie admiși la curs«. Prezidentul crede, că »Uniunea profesorilor« trebuie să dea Resortului învățământului informații cu privire la obiectele și materia, care trebuiesc tratate la cursurile de vară, iar șeful Resortului se va pune în legătură cu conducerea învățământului de peste Munți pentru întocmirea cursurilor într'un centru potrivit. După discuție mai lungă,

Congresul primește propunerea 1. a raportului împreună cu propunerile întregitoare ale profesorilor Traian German și C. Pop.

32. Punctele 2 și 3 ale raportului se primesc întocmai.

33 In legătură cu punctul 4. al raportului, referitor la pregătirea în viitor a profesorilor, medicul Dr. Liviu Câmpian face comunicarea, că dl. ministru Angelescu a obținut un credit de 1 milion Lei pentru întocmirea căminului studentesc, unde vor putea fi adăpostiți 700—800 studenți din Transilvania, primind cei mai lipsiți de mijloace întreținere gratuită, iar ceilalți întreținere cu un preț redus. Medicii din Ardeal, cari doresc să fie aplicați în învățământul superior dela noi, vor putea face praxa — un an ori doi — la universitatea din București, rezervându-se pentru încvartirarea lor un otel din capitală. Prezidentul propune, ca să exprimăm și în scris dlui ministru Angelescu mulțumitele Congresului pentru îngrijirea ce o poartă studenților transilvăneni. Primind Congresul atât propunerea prezidentului, cât și punctul 4 al raportului,

Prezidentul enunță hotărîrea în acest înțeles, mulțumind raportului pentru expunerea chestiunii.

34. Tot referitor la chestia cursului pregătitor pentru profesori și a recrutării profesorilor în viitor, raportul secției profesorilor dela școalele normale îl prezintă directorul *Ioan F. Negruțiu*, făcând următoarele propuneri:

1. Cursul pregătitor pentru profesorii actuali și profesoarele dela școalele normale să se țină în vacanța de vară, în mod facultativ. Obiectele cursului să fie: Pedagogia, Istoria Românilor și Geografia României. La aceste cursuri pot lua parte și profesorii și profesoarele școlilor normale de altă limbă.

Recrutarea în viitor a profesorilor și profesoarelor să se facă dintre tineri cu calificare specială pentru preparandii.

În timpul de tranziție și din necesitate, să se aplice ca profesori: a) Profesori pensionari, capabili de muncă; b) Persoane, care au funcționat ca profesori ajutători sau titulari; c) Învățători și învățătoare distinse; d) Absolvenți eminenti de teologie.

Profesorii și profesoarele cu pregătire specială și cu diplomă de profesor să fie numiți definitiv după un an de serviciu.

Cei aplicați ca ajutători și fără pregătire specială să fie îndatorați să ia parte la toate cursurile pregătitoare, ce se vor aranja în acest scop; iar după doi ani de serviciu să facă examenele prevăzute.

2. Pentru pregătirea și calificarea profesorilor și a profesoarelor de școli normale să se înființeze de urgență o școală normală superioară.

Având în vedere că reforma agrară se va înfăptui în curând și fiindcă voim ridicarea țăranului român, e de dorit, ca Consiliul dirigent să înființeze de urgență: a) Școli inferioare de agricultură; b) școli inferioare de meserii și industrie, pentru băieți și fete; c) cursuri elementare de agricultură; d) să institue mai mulți instructori ambulanți pentru pomărit, stupărit, agricultură rațională etc.

Primindu-se raportul ca bază pentru desbaterea specială, în legătură cu punctul 1 iau cuvântul mai mulți congresiști. — Profesorul Dejeu accentuează importanța muzicii, a desenului și a lucrului manual în preparandii, și propune, ca guvernul român să fie rugat, să trimită cu burse cât de mulți tineri la București și în străinătate pentru pregătirea lor în aceste ramuri ale învățământului pedagogic. — Profesorul T. Popovici cere, ca la viitoarea școală normală superioară să se creeze pentru dexterități și muzică o secție deosebită. Mai propune, ca la școalele normale să se sistematizeze catedre speciale pentru aceste studii, cu retribuție egală cu a celorlalți profesori. — Profesorul Sabin Evtuțianu cere, să nu fie obligați toți profesorii a participa la cursurile pregătitoare, după ce e de prevăzut, că profesorii preparandiali cu

pregătire pentru licee vor cedă locul profesorilor mai bine pregătiți anume pentru școala normală.

Profesorul Dr. Nicolae Bălan dorește, ca la recrutarea profesorilor dintre absolvenții de teologie și dintre preoți, să se lucreze mână în mână cu autoritățile bisericești, și cu anumite restricțiuni, ca să nu scadă nivelul cultural al preoțimii prin măsura aceasta.

Congresul primește, iar prezidentul enunță ca hotărîre punctul 1 al propunerilor raportorului, împreună cu propunerile, profesorilor Dejeu, T. Popovici, S. Evușianu și Dr. N. Bălan. Raportul secției pedagogice se cuprinde în anexa I).

35. Tot în legătură cu acest punct al raportului, profesorul Dr. V. Stan face următoarea propunere: »Consiliul dirigent să admită să funcționeze dintre școlile normale de Stat numai acelea, în care se va putea face o instrucție românească extensivă și intensivă, și să ia măsuri urgente, ca să salveze pentru școala normală română viitoare toate rechizitele și, în general, întreaga zestre a școlilor normale de Stat ungurești.«

Adunarea primește în întregime propunerea, deci se enunță ca hotărîre.

36. Trecându-se la punctul 2 al propunerilor referentului J. F. Negruțiu, cu privire la necesitatea înființării unei școli normale superioare și a școlilor și cursurilor agronomice etc., după oare-care dezbateri

Adunarea primește în întregime punctul 2 al propunerilor.

37. La ordinea de zi urmează *chestia organizării unei Universități în ținuturile noastre ciscarpatine*. Directorul Dr. Nicolae Drăgan prezintă un raport amănunțit privitor la chestiunea aceasta, făcând următoarele propuneri:

a) Să se ceară înființarea cât mai curând a unei Universități românești în părțile noastre.

b) Aceasta să se facă la Cluj, centrul geografic al părților locuite de Români dincoace de Carpați.

c) La recrutarea profesorilor să se țină seamă de oamenii cu pregătire specială dela noi.

d) Până la organizarea noii Universități, la Universitatea din Cluj să se predea românește, negreșit, încă în semestrul II. al anului acestuia școlar, Limba și literatura română, apoi Istoria Românilor.

e) Să se inventarieze și să se ia în primire cât mai curând edificiul Universității cu tot ce e în el, biblioteca Universității, clinicele, laboratoarele și grădina botanică.

Primindu-se raportul, aclus procesului verbal sub N), ca bază pentru discuția specială, se procedează la desbaterea în amănunte.

Profesorul *Teodor Șimon* cere înființarea și a unei școli superioare de montanistică și silvicultură, apoi a unei Academii de belearte. Profesorul *Dr. Ioan Coltor* crede, că e necesar să se înființeze mai multe Universități și în cel mai scurt timp și o școală politehnică. Prima Universitate să fie la Cluj, având și o facultate teologică, cu 2 secții. Profesorul *Sabin Oprean* pledează pentru o singură Universitate. Profesorul *Victor Păcală* atrage atențiunea Congresului asupra importanței muzeelor etnografice, a grădinilor botanice și zoologice, precum și a școalelor de horticultură, cerând crearea acestor fel de instituții.

După această desbatere

propunerile raportorului se primesc cu unanimitate și se enunță ca hotărâri. Asemenea se primesc, ca dorințe ale Congresului, propunerea profesorului *Teodor Șimon* cu privire la înființarea unei școli superioare de montanistică și silvicultură, a prof. *Dr. I. Coltor* cu privire la necesitatea înființării unui politehnic și a prof. *V. Păcală* pentru crearea școalelor de specialitate.

La propunerea prezidentului, Congresul exprimă mulțumită raportorului.

38 Urmează la ordinea zilei *chestiunea salarizării*. Din încredințarea secțiunii profesorilor secundari, prof. *Aug. Caliani* prezintă raportul alăturat procesului verbal sub O), făcând următoarele propuneri:

a) Congresul să se adreseze de urgență tuturor susținătorilor de școală, ca aceștia să ceară dela Consiliul dirigent, să întregască salariile profesorilor amăsurat cerințelor și condițiilor de traiu de astăzi. De întregirea de salar să se împărțasească în mod egal cu ceilalți colegi și acei profesori, cărora, după sistemul vechiu, din un motiv sau altul, li s'a denegat întregirea.

b) Să se aducă la cunoștință susținătorilor de școle cât și Consiliului dirigent, că dupăcum în trecut limita întregirii a normat-o sistemul de salarizare dela Stat, așa profesorimea dorește și acum, ca în noul Stat român întregirea să atingă, respective salarizarea să fie egală cu salariile și adausele de scumpete ale profesorilor din vechiul Regat român, și anume: Profesorii de teologie să fie salarizați în tocmai ca și profesorii dela facultăți, iară profesorii dela licee, școli

reale, preparandii, școli civile și comerciale, egal cu cei dela școalele secundare de preste Carpați; la nici un caz însă profesorii să nu aibă mai puțin salar, de cum sunt salarele dimpreună cu toate ajutoarele în Statul ungar la 1 Ianuarie 1919 st. n.

Ajutorul de scumpete ce-l au colegii din Regatul vechiu, să se socotească și la pensie, deci să aibă caracter de salar.

Intregirea salarelor să se socotească dela 1 Ianuarie 1919 st. n. și să se plătească în lei.

La egalizarea de salare, în mod natural și de sine înțeles, profesorilor li-se vor socoti toți anii de serviciu, deci vor primi și creșterea de 15% în raport cu anii de serviciu (tot la 5 ani o creștere de câte 15%).

Pensionarii să primească o întregire de pensie proporțională cu întregirea, ce o vor primi colegii în activitate, cu anii de serviciu ce i-au avut și pensioniștii la data pensionării.

e) Congresul să ceară dela susținători, ca să exopereze dela Consiliul dirigent, pe lângă salariul și adausul de scumpete, și un adaus familiar lunar de 20% din salarul fundamental, după fiecare membru din familie.

d) Congresul, pe lângă egalizarea în salare cu profesorii de dincolo, să ceară și egalizarea în obligamentul de muncă, adecă orele de săptămână să se reducă la maximul, la care sunt obligați colegii de dincolo de Carpați, iară orele ce trec peste maxim, să fie separat plătite.

e) Fiind chestia pensionării tot așa de însemnată ca și chestia salarizării, Congresul să roage Consiliul dirigent, ca și până la aranjarea definitivă a pensiilor, să ia asupra sa toate obligamentele, ce le-a avut Statul ungar față de profesori în privința pensionării.

f) Pentru aranjarea definitivă a chestiei pensiilor, să se încredințeze o comisie de 3 profesori, cari să studieze exact afacerea pensiilor, împreună cu comisia, ce o va exmite la timp potrivit Consiliul dirigent, și apoi să comunice tuturor profesorilor la timpul său, prin o noță circulară, modul de rezolvire, ce l-ar afla mai potrivit.

Ar fi de dorit: a) ca anii de rășboiu să se compute duplu la pensie și b) ca anii de serviciu să se fixeze la maximul de 30.

g) Spre a ușură călătoria profesorilor și prin ea câștigarea de cunoștințele cerute mai cu seamă în urma situației schimbate, de altă parte spre a ușură și starea materială a profesorilor, Congresul să ceară fără amânare dela șeful resortului de comunicație și prin șeful resortului de comunicație dela direcția C. F. R. călătoria cu preț redus

pe toate căile ferate române, atât pe seama profesorilor activi, cât și pe seama celor pensionari, precum și pe seama membrilor din familie.

h) Pentru executarea hotărîrilor ce se vor aduce pe urma propunerilor cuprinse în punctele a)—e) și g), să se exmită o comisiune de 5 profesori, încredințându-i, să facă pașii necesari la Consiliul dirigent pentru regularea cât mai grabnică a salarelor pe baza de mai sus.

În discuția ce urmează cetirii acestui raport, directorul *Victor Stanciu* accentuiază, ca și pensionarii să fie împărțasiți de întregirile ce le primesc profesorii actuali. Profesorul *Dr. E. Széles* cere, să se ia în considerare la pensionare toți anii de serviciu. La dorința profesorilor *Ioan Papp* și *Teodor Șimon* raportorul înserează câteva exemple de salarizare la raport, anexate procesului verbal sub P).

În urmă Congresul hotărăște :

Toate propunerile referentului se primesc unanim. În comisia de 3 pentru studiarea chestiei pensiilor se aleg : *Dr. V. Bologa*, *A. Ciortea* și *N. F. Negruțiu*, iar în comisia de 5 pentru executarea hotărîrilor de sub punctele a)—e) și g) se exmit : directorul *Dr. V. Bologa*, profesorii : *Dr. Vasile Stan*, *Dr. Aurel Crăciunescu*, *Ioan Papp* și *Augustin Caliani*. Raportorul i-se mulțumește pentru raport.

39. Din încredințarea comisiei profesorilor de pedagogie, tot în chestia salarizării prezintă directorul *I. F. Negruțiu* raportul cuprins în anexa de sub I), făcând următoarele propuneri :

»Profesorii și profesoarele dela școalele normale, chiar și cei dela cele confesionale, să fie salarizați și ajutați întru toate ca și profesorii, dela școalele secundare ale Statului.

Profesorii de cant bisericesc și tipic, de muzică vocală și instrumentală, de desemn, gimnastică și lucru manual, dupăce aceste obiecte sunt obligatorii și ordinare pentru școalele normale, să fie întru toate socotiți ca și ceilalți colegi ai lor, atât în salarizare cât și la pensiuine.

Anii de serviciu să se reducă la 30.

Să se reguleze pensiunea și dreptul la pensie.

Anii de serviciu petrecuți la o școală secundară sau la altă școală încă să se socotească la dreptul de pensie.

Anii de războiu să se socotească dublu.»

Raportul se primește cu mulțămită, iar propunerile se enunță ca conclud.

40. Trecându-se la propuneri, profesorul *Gavril Precup* cere, ca în comitetul central al »Uniunii« să se aleagă încă următorii :

Dr. Ambrosiu Chețianu, Dr. Valer Seni, Timoteiu Popovici, Dr. Iustin Suciș și Sabin Oprean.

Propunerea se primește și **prezidentul declară pe domnii numiți de membri ai comitetului »Uniunii profesorilor«.**

41. Profesorul *Ioan Păcurariu* propune câteva adause în statutele »Uniunii«, și în urma acestora recomandă :

a) de membri în comitetul secției profesorilor dela școalele superioare, pe :

Dr. Victor Macaveiu,
 Ștefan Roșianu,
 Dr. Gheorghe Bob,
 Dr. Ioan Magyar,
 Dr. Ioan Sămpălean,
 Dr. Lazar Jacob,
 Dr. Aurel Crăciunescu,
 Dr. Moise Jenciu,
 Dr. Fireza,
 Dr. Iosif Olariu,
 Dr. Vasile Loichiță,
 Dr. Iustin Suciș.

b) In comitetul secției profesorilor dela școalele secundare :

Petru Suciș,
 Alexandru Ciura,
 Traian German,
 Ioan Păcurariu.
 Vasile Bichigeanu,
 Teodor Șimon,
 Dr. Iosif Blaga,
 Constantin Lacea,
 Pavel Percea,
 Alexandru Nuțu,
 Dr. Ioan Ossian,
 Dr. Ioan Radu.

In comitetul secției profesorilor dela școalele speciale :

Ioan F. Negruțiu,
 Petru Dejeu,
 Victor Păcală,
 Dr. Vasile Stan,
 Ștefania Baciș.

Aurelia Suciu,
 Dr. Eugen Széles,
 Silviu Beșan,
 Nicolae Mihulin,
 Dante German,
 Dr. Ioan Baci,
 Ilie Orzescu.

Congresul hotărăște, ca schimbările propuse să fie introduse în statutele »Uniunii« și declară pe cei recomandați de membri ai secțiilor.

42. Membrul *Dr. Al. Pteancu* propune, să se înființeze o revistă a »Uniunii profesorilor«.

Se lasă în grija comitetului, având a lua cât mai curând măsurile de lipsă.

43. Prezidentul, accentuând rolul cultural ce-l are profesorul și afară de școală, prezintă următoarea propunere:

»Spre a întări în conștiința fiecărui Român convingerea despre însemnătatea mărețului act al unității naționale, propun, ca în săptămânile viitoare membrii corpurilor profesionale dela toate școlile noastre superioare, secundare și speciale să întocmească câte un ciclu de conferențe publice asupra următoarelor subiecte și asupra altora de aceeaș natură:

1. Pământul românesc și locuitorii lui.
2. Inceputurile neamului românesc, vijeliile, prin care a trecut neamul nostru și încercările de întregire a neamului.
3. Cum s'a făcut unitatea națională?
4. Însemnătatea și foloasele unirii neamului.
5. Probleme pentru viitor în România întregită.
6. Bărbații, cari au pregătit și contribuit mai mult la unitatea neamului.

Intru cât se poate, conferențele vor fi însoțite de cântări, lecturi și declamațiuni de poezii patriotice, precum și de proiecțiuni luminoase.

Aceleași subiecte se vor tracta în mod popular și ușor de înțeles în comunele din jurul centrului, în care se află școala, în cadrele despărțămintelor și agenturilor »Asociațiunii«.

În timpul proxim se vor da, ca teme libere din Limba română, pentru elevii din clasele superioare, materii din ciclul amintit mai sus, iar elevii și elevele din clasele inferioare vor memoriza, recita și cânta bucați literare de cuprins național și patriotic.

Conferențele și prelegerile populare, ce se vor ținea din partea profesorilor și profesoarelor, se vor trimite la adresa »Asociațiunii«, și cele mai bune dintre ele se vor tipări pe cheltuiala acestei însoțiri culturale.

Cu deosebită solemnitate se va serba ziua de 24 Ianuarie v., ziua unirii Principatelor, începutul și temelia unității naționale. În această zi se vor ținea pentru mari și pentru mici, la orașe și la sate, prelegeri comemorative, însoțite de lecturi, declamațiuni și cântări.

Congresul primește toate propunerile prezidentului cu mare însuflețire, și încredințează comitetul Uniunii cu luarea măsurilor necesare.

44. Profesorul *Sabin Oprean* propune, ca Congresul să decreteze gratuitatea învățământului pe întreaga linie.

Se admite principiul gratuității, lăsându-se aplicarea lui în grija susținătorilor de școală.

45. Terminându-se debaterile Congresului, prezidentul mulțumește tuturor participanților pentru demnitatea, ordinea și interesul dovedit în decursul tuturor ședințelor. Mulțumește șefului de resort al cultelor și instrucțiunii publice pentru participare la Congres. Rugând în sfârșit pe toți cei de față să nu-și uite în activitatea lor de »Asociațiune«, care pentru prima dată a cuprins sub aripiele sale profesoria, — declară Congresul profesorilor români de încheiat.

Directorul Dr. *Vasile Bologa* mulțumește în numele profesorilor prezidentului Congresului și primului prezident al »Uniunii profesorilor« pentru înțeleapta conducere a debaterilor. Ii dorește, că, deși pensionar, dar cu sufletul tânăr, să poată munci încă mulți ani în interesul culturii românești.

Între aclamările vii ale celor de față Congresul profesorilor se încheie la orele 12 $\frac{1}{2}$ di zi.

Andrei Bârseanu,
prezident.

Dr. Alexandru Borza,
secretar.

Verificat:

Sibiu, 30 Ianuarie n. 1919.

Dr. V. Bologa.

Romul Căndea.

N. Bălan.

E. Todoran.

Dr. A. Crăciunescu.

ANEXE.

A).

LISTA

profesorilor (profesoarelor) prezenți la Congresul din Sibiiu,
19—21. n. 1919.

Nr. c.	Numele	Orașul	Școala
1.	Dr. Teodor Botiș	Arad	Seminarul teologic.
2.	Dr. Lazar Jacob	"	"
3.	Simeon Bejan	"	Școala normală.
4.	Sabin Evuțan	"	" "
5.	Damaschin Ioanovici	"	" "
6.	Nicolae Mihulin	"	" "
7.	Victor Stanciu	"	Școala civilă de fete.
8.	Alexandru Nuțiu	Beiuș	Liceu.
9.	Dr. Ion Ossian	"	"
10.	Dr. Alexandru Pteancu	"	"
11.	Paul Voștinar	"	"
12.	Dr. Ioan Coltor	Blaj	Semin. teologic.
13.	Dr. Alexandru Russu	"	"
14.	Dr. Alexandru Borza	"	Liceu.
15.	Augustin Caliani	"	"
16.	Dr. Ambroziu Chețian	"	"
17.	Alexandru Ciura	"	"
18.	Ioan Fodor	"	"
19.	Traian German	"	"
20.	Nicolae F. Negruțiu	"	"
21.	Adrian Oțoiu	"	Prof. secundar, neaplicat.
22.	Gavriil Precup	"	Liceu.
23.	Petru Suciu	"	"
24.	Iuliu Maior	"	Școala normală.
25.	Ion F. Negruțiu	"	" "
26.	Ștefan Pop	"	" "
27.	Valer Suciu	"	" "
28.	Stazia Pop	"	Școala civilă de fete.
29.	Roza Șerban	"	"
30.	Ștefan Albu	Brad	Gimnasiu.
31.	Ion Kéri	"	"
32.	Dr. Ioan Radu	"	"
33.	Dr. Traian Suciu	"	"

Nr. c.	Numele	Orașul	Școala
34.	Aurel Ciortea	Brașov	Liceu.
35.	Ilie Cristea	"	"
36.	Silviu Țeposu	"	"
37.	Pavel Percea	"	Școala reală.
38.	Dragoș Navrea	"	Școala comercială.
39.	Dante German	"	" "
40.	Ioan Pricu	"	" "
41.	Dr. Ioan Bob	Gherla	Semin. teologic.
42.	Dr. Dumitru Manu	"	" "
43.	Augustin Pasca	"	Școala normală.
44.	Cornel Pop	"	" "
45.	Aurelia Suciuc	"	" "
46.	Dr. Emil Széles	"	" "
47.	Augustin Bena	Năsăud	Liceu.
48.	Ioan Bojor	"	"
49.	Dr. Nicolae Drăgan	"	"
50.	Vasile Bichigian	"	"
51.	Vasile Motogna	"	"
52.	Ioan Păcurar	"	"
53.	Dr. Emil Precup	"	"
54.	Cornel Sângeorzean	"	"
55.	Dr. Valer Seni	"	"
56.	Teodor Șimon	"	"
57.	Petre Dejeu	Oradea-mare	Școala normală.
58.	Dr. Vasile Kirvai	"	" "
59.	Andrei Bârseanu	Sibiu	Prof. pensionar.
60.	Dr. Nicolae Bălan	"	Semin. teologic.
61.	Dr. Ioan Broșu	"	" "
62.	Dr. Romul Cădea	"	" "
63.	Dr. Aurel Crăciuneșcu	"	" "
64.	Dr. Silviu Dragomir	"	" "
65.	D. P. Roșca	"	" "
66.	Ascaniu Crișan	"	Școala normală.
67.	Ioan Oțoiu	"	" "
68.	Victor Păcală	"	" "
69.	Aurel Popovici	"	" "
70.	Timoteiu Popovici	"	" "
71.	Dr. Vasile Stan	"	" "
72.	Eugen Todoran	"	" "
73.	Ioan Papp	"	Liceu de Stat.
74.	Dr. Vasile Bologa	"	Direct. Școala civ. de fete.
75.	Dr. Nora Rozvan n. Leményi	"	" "
76.	Sabin Oprean	"	" "
77.	Trandafir Preda	"	" "
78.	Pulcheria Smigelschi	"	" "

Nr. c.	Numele	Orașul	Școala
79.	Eugenia Tordășianu	Sibiiu	Școala civ. de fete.
80.	Dr. Ioan Bunea	"	Fost prof. la Brașov.
81.	Marcu Jantea	"	catechet.
82.	Vasile Vlaicu	"	Profesor stenograf.
83.	Iosif Botean	Deva	Școala reală.
84.	Toma Bulat	Râmnic-Vâlcea	Prof. de L. franceză, ca oaspe.
85.	Augustin Cosma	Sopron	Prof. interimal gimn.
86.	Mihail Drugariu	Caransebeș	Fost prof. gimn.
87.	Petre Feneșan	—	Profesor neaplicat.
88.	Dr. Vasile Keresztes	—	" "
89.	Traian Popa	—	" "
90.	Ciprian Rusu	Nyitra	Liceu.
91.	Eftimiu Mărculescu	Râmnic-Vâlcea	Semin. teologic, ca oaspe.
92.	Sabin Mureșan	Mezőkövesd	Liceu magh. republ.
93.	Dr. Lazar Nichi	Panciova	Liceu.
94.	Vasile Suciș	Macău	"
95.	Romul Vuit	Hațeg	Școala civilă comunală.
96.	Silvia Porsche	Sibiiu	Școala civilă a Asociațiunii.

B).

Cuvântul de deschidere a Congresului, rostit de profesorul Gavril Precup (Blaj).

Mărit Congres!

Apelul, ce V' am lansat, în baza consfătuirii din 15/28 Decembrie, se vede, că a întâmpinat un viu resunet în inimile profesurii noastre.

Numărul frumos, în care v'ați prezentat la chemarea noastră în vreme de iarnă, din depărtări considerabile, e cea mai puternică dovadă, că în noi toți svăcnește dorința viuă de a ne asocia, a ne închiega într'un organism puternic, care să ne garanteze biruința neamului nostru prin cultură.

Un sentiment de cea mai înaltă fericire trebuie să ne stăpânească pe toți profesorii români în aceste clipe, și cuvinte de laudă se cade să înălțăm marelui Dumnezeu, că tocmai pe noi ne-a învrednicit să ne întrunim în congresul profesorilor români de toate categoriile, fiind onorați cu prezența de primul ministru român al cultelor și instrucției publice, Vasile Goldiș. — Visul frumos, de care s'au alintat vrednicii noștri înaintași, și care ne-a călăuzit pe noi, apostolii modești ai culturii române, astăzi se vede întruchipat înaintea noastră. Făt-frumos din lacrimă, astăzi ești o realitate. Voi, profesori români din Transilvania, Ungaria și Bănat, aleșii neamului, reslățiți și resfirați, ca oazele în pustie, până acum ați dus viața în tăcere și modestie, stăruiind zadarnic o jumătate de veac și mai bine, ca să vi se împlinească justa dorință de a vă concentra toți cei de-o tagmă, ca împreună să puneți baze solide culturii românești. Recunoștință vecinică și primos de mărire datorim eroilor înaintași: lui Petru Bran, profesor de L. română în Sătmar, lui Vasile Glodariu, profesor la Brașov, lui Ioan Meșotă, director la Brașov, apoi patronatului liceului din Năsăud și direcțiunii gimnaziale din Blaj, cari, în restimpul dela 1862 și până la 1910, au dat glas dorinței fierbinte, ca și profesorii români să se organizeze. — Dar mici preocupări de ordin confesional, și mai ales rigoarea guvernanților unguri, toate încercările în această direcțiune le-au sufocat și zădărnicit.

Ideile salutare, însă, nu se pierd nici când, în butul ori-cărei opră-mări meșteșugite. Ele sunt ca focul sub spuză; așteaptă un curent prielnic și iar ies la suprafață. Astfel și gândul organizării profesorilor, ca ori-ce necesitate în organismul viu al societății, a trăit în noi și cu noi, și la 1910, în coloanele ziaristice, iar și-a reclamat dreptul la viață. Tribuna de pe vremuri, Telegraful român și revista Luceafărul, secondate de munca stăruitoare a actualului secretar general al Re-sortului cultelor, a neobositului bărbat de școală Dr. O. Ghibu, au

pregătit o atmosferă prielnică pentru ființarea concentrării profesorilor români, dar nici acum nu în mod independent, ci sub scutul și aripele Asociațiunii, respective a secției școlare. — Secția școlară a găsit expedientul, și schimbând § 3 din Regulament, la adunarea din 1911, ținută la Blaj, a primit pe profesorii români dela toate școlile ca membri corespondenți, în număr nelimitat. — Întrunindu-se secțiile științifice literare din 1912, secția școlară a propus, ca 113 profesori să fie declarați membri corespondenți ai ei. — La 30 Iunie 1913 a luat în program, din mulțimea de probleme, chestiunea manualelor școlare pentru cursul secundar.

La ședința plenară din 30 Iunie 1914 au participat 40 de membri ordinari și corespondenți, cari reprezentau 12 școli superioare și secundare și 6 școli primare. Programul acestei ședințe a fost fixat în 8 puncte, toate de un deosebit interes în domeniul vieții noastre școlare. Secția școlară se împarte în 5 subsecții, și anume:

1. subsecția profesorilor de teologie și religie;
2. subsecția profesorilor gimnasiali;
3. subsecția profesorilor de școală normală;
4. subsecția profesorilor dela școlile civile de fete;
5. subsecția sportivă.

Iată în liniamente generale, cum s'au făcut începuturile organizației profesorilor români de dincoace de Carpați.

În sfârșit, la 1 August 1914 izbucnește războiul mondial. Țara noastră se aliază cu Germania. Se fac pregătiri pe toată linia. Toate elementele bune și de folos pleacă sub drapel. — Românimea întregă e cuprinsă de un fior de groază. Se desfășură înaintea noastră una din cele mai sguđuitoare tragedii: fiii neamului românesc trebuie să-și verse sângele pentru interese străine. Profesorii români încă sunt siliți să dea jertfe din puținul număr ce-l au, și încă pe cei mai de nădejde profesori din generația tânără. — Dr. Alexandru Bogdan, D. Nistor, V. Micula dela liceul din Brașov, Avram Sădean dela institutul pedagogic din Arad, și Horațiu Deac dela institutul pedagogic din Gherla, sunt eroii războiului crâncen, sunt jertfele de sânge, pe care am trebuit să le dăm pentru eliberarea noastră. — Credem, că avem datorință creștinească, ca întreg Congresul să dea espresiune prin ridicare durerei pentru acești eroi, dorind, să le fie somnul lin și pomenirea vecinică. — La 1916, August 28, România declară războiul Austro-Ungariei și intră în Ardeal, ca să ne mântuiască de sub jugul stăpânirii ungurești. Peripețiile acestui război le știm cu toții. Românii sunt siliți să se retragă. Cu retragerea lor iau toiagul pribegiei sute și mii de Români, între cari și o serie de profesori de valoare dela Brașov și Sibiu. Asupra Românilor din Transilvania se desvâlue o epocă de durere și suferințe. Furia turanică, alimentată de-o ziaristică fără Dumnezeu, se năpustește într'un chip de necrezut asupra neamului nostru, se distrug familii, se nimicesc averi. Pohod na Sibir în închisorile ungurești se ține lanț. Deportările nu mai încetează. — Guvernul își îndreaptă ura deadreptul asupra școlilor noastre. Le amenință cu cutropire. — Dar Dumnezeuul popoarelor a voit altfel. Cei cu inimă

meschină s'au prăbușit. Ziua de 1 Decembrie 1918 ni-a adus liberarea. De atunci suntem neam liber, stăpân pe noi și uniți pe vecie cu România mare. Să zicem cu psalmistul: Mare ești, Doamne, și mari sunt minunile tale! — Din moarte ne-ai scos la viață, la viața cea mai frumoasă de pe lume: viață liberă, unită cu frații noștri de pretutindeni!

La înfăptuirea României mari partea leului, fără să depășim limitele modestiei, se vine profesorimei. Profesorii români au ținut focul viu al iubirei de neam; ei au deșteptat din generații în generații conștiința unității noastre; ei au fost precursorii unirii tuturor Românilor. Seria neîntreruptă de atâți preoți vrednici, de învățători, advocați și alți intelectuali, cari s'au afirmat cu mândrie în toate împrejurările ca Români, este opera profesorilor români.

În consecință credem, că a sosit timpul, să se afirme și profesorii români. Ei vreau să nu mai fie o cantitate negligeabilă în hotarele mărite ale României mari; voesc să se organizeze independent, după caracterul lor propriu. Marele bărbat de stat D. Sturza, ca ministru de culte, în o cuvântare a sa spune: »Profesoratul e un mare apostolat și nici o activitate cetățenească nu e mai frumoasă, pentru că profesoratul are în mâinile sale viitorul unei țări!« Da, mărit Congres! În mâinile noastre este viitorul României mari. Tocmai de aceea, conștii de menirea noastră, trebuie să ne strângem rândurile în interesul culturii românești pe care o servim, cât și pentru apărarea intereselor noastre de tagmă. Vrem să fim un organism puternic, alcătuit din elemente idealiste, din bărbați neceșționabili, cari prin știința lor, prin felul lor de a fi, să dea României mari caractere intacte, oameni de muncă, gata de a stăpâni cu demnitate și a croi o soartă mai bună și o viață mai cinstită poporului țării, din care ne tragem aproape cu toții. — Voim, prin organizarea noastră, să se știe în lung și larg, că profesorii români de dincoace de Carpați nu voesc să fie aserviți politicei militante, ci se închină numai altarului culturii românești, și în croirea acestei culturi își reclamă partea ce le compete, precum și respecta cuvenită.

Probleme, care taie adânc în rostul vieții profesorilor, așteaptă o grabnică rezolvire. — Înfăptuirea lor e cu neputință, până când nu suntem organizați. — Faptul, că putem saluta în mijlocul nostru, ca Ministru al cultelor, pe Dl V. Goldiș, ne dă încredere. Doar Dl Goldiș a fost profesor, om al școlii, coleg devotat, dela care așteptăm o justă apăsare în eforturile noastre de organizare. Dați-mi voie, să-i mulțămesc din toată inima pentru atențiunea, ce ne arată. — În credința, că măritul Congres va fi de acord cu expunerile auzite, declar primul Congres al profesorilor români de toate categoriile de deschis.

C).

APEL.

Încredințați, din partea unei consfătuirii a profesorilor, ținută la Sibiu, în 15/28 Decembrie 1918, cu convocarea unui Congres al profesorilor români, rugăm pe toți profesorii școalelor noastre secundare: licee, școli reale și comerciale, școli superioare de fete, și școlilor de specialitate (școli normale și seminare teologice) din Transilvania, Bănat și părțile ungurene, precum și pe profesorii români dela aceleași categorii de școli susținute de fostul Stat ungar, să participe la

Congresul profesorilor români,

care se va deschide *Duminică în 6, 19 Ianuarie 1919, la ora 3 p. m., în Sibiu, în sala festivă a »Asociațiunii«.* Se vor discuta următoarele probleme :

1. Organizarea profesorilor.
2. Raportul școalelor secundare și superioare față de Stat.
3. Planul de învățământ.
4. Cursul pregătitor pentru profesori.
5. Recrutarea profesorilor în viitor și înființarea unei universități române în Transilvania.
6. Salarizarea.

Sibiu, la 21 Decembrie 1918 (3 Ianuarie 1919).

Gavriil Precup,
profesor la liceul din Blaj.

Romul Cârdea,
profesor la seminarul teologic din Sibiu.

D).

Vorbirea prezidentului A. Bârseanu.*)

Domnule Ministru!

Doamnelor și Domnilor!

Vă mulțămesc din toată inima pentru onoarea deosebită, ce mi-o faceți, alegându-mă de președinte al Congresului D-Voastre.

În adunarea noastră dascălească de astăzi eu văd o manifestare de viață, de energie, rod al primăverii românești, în care trăim în aceste zile frumoase. În urma eliberării de sub jugul greu, în care suferiam, și în urma unirei cu frații noștri de peste Munți, ni s-a deschis un câmp liber de acțiune, și toate tagmele sociale: funcționari, advocați, ingineri, medici, toți au văzut, că acum este timpul de a-și strânge rândurile.

În această mișcare frumoasă de reînviere și reorganizare națională profesorii nu puteau să lipsească.

Învățământul este mijlocul cel mai puternic pentru formarea și dezvoltarea unui popor. Cine vrea să aibă în viitor un popor bine încheșat, capabil de muncă, capabil de concurență cu celelalte neamuri, trebuie să se îngrijească mai înainte de toate de creșterea tinerimei.

Ast-fel nu este mirare, dacă și cercurile dascălești au simțit căldura suflului de primăvară, de care ni-a fost dat a avea parte, și și ele au luat măsuri pentru o pășire mai hotărâtă, mai bine precizată, pentru manifestarea dorințelor și aspirațiilor lor. În special erau datori să-și manifesteze voința profesorii școalelor secundare, de oare-ce cu toții știm, că în aceste școli se prepară clasă intelectuală, clasa conducătoare a neamului.

De aceea ei au ținut să se întrunească, ca să-și concretizeze aspirațiile pentru viitor și să ia măsurile de lipsă, ca generațiile viitoare să fie în stare a duce neamul nostru la înălțare, la fericire, să-i dea puțința a ține un loc de cinste în mijlocul celorlalte neamuri.

Acesta, cred, că e scopul întrunirii noastre de astăzi.

Am trăit, Doamnelor și Domnilor, în școalele noastre până acum sub o epitropie străină. De aici înainte vom avea să trăim noi de noi, stăpâni în casa noastră, stăpâni pe viitorul nostru. Până astăzi, în activitatea noastră de crescători ai tinerimei eram stânjențiți, de multe ori împedețați în multe privințe. Planul de învățământ nu-l fixam noi; îl fixau alții pentru noi, și de multe ori împotriva interesului nostru național. De multe ori chiar știința eră îndrumată pe cărări contrare adevărului, bunăoară Istoria și Geografia. Noi, dascălii, nu puteam să ținem cu elevii noștri legăturile sufletești naturale, atât de

*) După notele stenografice, luate de d-l V. Vlaicu.

necesare în educațiune. Totdeauna trebuia să tratăm cu rezervă, cu precauțiune, ca aceea, ce gândiam și ce simțiam, să putem strecură în sufletele elevilor noștri. În vieța publică de asemenea dascălul român nu eră liber, ci trebuia să-și impună o mulțime de rezerve; altcum periclită instituțiunea, în serviciul căreia se află.

De bună seamă, D-Voastră, cari le știți toate acestea, Vă simțiți fericiți, că acum cu toții ne vedem liberi de aceste pedeci. Astăzi, în legătură cu frații noștri de preste Munți, putem lucră fără rezervă în interesul poporului nostru, pentru luminarea lui, pentru creșterea generațiilor viitoare. E o fericire deosebită, că am putut apucă să trăim aceste zile, că vom putea lucră de aici înainte în condiții cu mult mai favorabile ca până acum. Regret, că atâți colegi, trecuți la cele eterne, nu pot fi astăzi împreună cu noi, să se bucure și ei de împlinirea visului național. Convins sunt, însă, că din sferele senine, în care se află, ei privesc asupra lucrărilor noastre, și de acolo se bucură în aceste clipite împreună cu noi.

Dar, dacă ne-a învrednicit Dumnezeu să ajungem aceste zile mari, deschizându-ne câmp liber de activitate, trebuie să ne dăm seama de răspunderea însemnată, ce o avem.

Până acum ne puteam scuza de multeori cu greutățile împrejurărilor. De aici înainte scuza aceasta nu mai are loc.

Datori suntem cu toții a întrebuintă toate puterile sufletești, de care dispunem, a ne încordă fiecare fibră, pentru a da o direcție sănătoasă în creșterea tinerimei. Este o datorință națională, pe care o va înțelege fiecare om cinstit. Trebuie să ne dăm silința de-a crește o generație de oameni luminați, cu sentințe curate și cu voință hotărâtă de a face totul pentru înaintarea neamului românesc și prin aceasta pentru progresul omenimei întregi.

Așa înțeleg eu rostul întrunirii noastre.

În convingerea, că consimțiți și D-Voastră cu aceste vederi, primesc bucuros a luă conducerea acestui Congres.

Înainte de a trece la ordinea zilei, însă, mă simt dator a aduce cele mai călduroase mulțumite, în numele Congresului, fostului coleg, și acum superiorului nostru, domnului Vasile Goldiș (aclamațiuni), pe care toți îl cunoaștem de un bărbat capabil, deplin versat într' ale școalei, de un bărbat devotat cauzei obștești și înzestrat cu energia necesară, care ne va conduce cu succes pe cărarea înfloririi culturii noastre naționale.

De asemenea simt o deosebită satisfacție, că pot salută în rândurile noastre doi colegi din Râmnicul-Vâlcei, pe d. Mărculescu și d. Bulat, de asemenea pe un coleg dela București, trimis anume de d. Ministru al instrucțiunii publice, Dr. Angelescu, pe D-l Emil Câmpean.

Cu acestea vom trece la ordinea de zi.

Rog pe domnii vicepreședinți și pe domnii secretari să-și ocupe locurile; în special pe domnii secretari.

E).

Discursul Domnului Vasile Goldiș,^{*)}

Şeful Resortului de Instrucție.

Domnule Preşedinte,
Doamnelor şi Domnilor!

Vă mulţămesc din toată inima, că aţi binevoit a mă invita la această serbare a D-Voastră. Mi-aţi făcut o mare bucurie prin aceasta, pentru-că atunci, când vin aici în mijlocul D-Voastră, mă simt, ca şi cum aş ajunge acasă, la sinul mamei mele.

Eu am fost profesor, de când eram mic. Mi-am început cariera de profesor aproape de când umblam la şcoală. Ca cei mai mulţi studenţi, viaţa şi pânea mi-o asiguram, învăţând pe alţi colegi. Şi când m-am făcut mare, Dumnezeu mi-a dat norocul să mă determin pentru cariera de dascăl. În special am avut norocul, ca primele începuturi să le fac la o şcoală, unde se creşteau adevăraţi profesori ai neamului, sub aripile lui Ioan Popasu. Acolo, la lumina acestui bărbat, care lucră alături de un alt bărbat, alături de generalul Doda, sub conducerea acestor doi bărbaţi, dintre cari unul reprezintă cultura românească, iar celălalt intransigenţa naţională, sub aripile acestor doi bărbaţi mi-am continuat cariera de profesor. Am ajuns apoi profesor la liceul din Braşov, unde mi s-a dat fericirea să lucrez alături de distinşi profesori şi prietini ai mei.

Dacă am ajuns astăzi la locul acesta, nu mi-o atribui personal calităţilor mele, ci o atribui împrejurărilor, destinului şi prevedinţei. Cu toate acestea aş fi fals, dacă n-aş zice, că mă simt fericit, că mi s-a dat norocul, să fiu eu primul ministru al instrucţiunii publice pentru Ardeal.

Dar eu nu vin să vă învăţ pe D-Voastră, ci vin, ca eu să învăţ dela D-Voastră. Am venit să pun mâna pe pulsul D-Voastră, să cunosc vederile D-Voastră, ca cei mai competenţi în afacerile şcolare, ca apoi să-mi fac programul. Eu nu voiu desvoltă aci nici un program; voesc ca acest program înşişi profesorii să-l facă. Ei sunt chemaţi să-şi spună cuvântul; așa cred, adecă, că acela, care trage zilnic la brasdă, își cunoaște mai bine păsurile sală de econom. Noi suntem puși, ca să codificăm dorințele justificate, de aceea trebuie să fim vecinic cu urechea la dorințele celor interesați. Deci, când e vorba, ca să diriguim școalele, D-Voastră sunteți cei chemați. De aceea nu voiu să fac program, dar dați-mi voie, să-mi arăt o parte a convingerilor mele individuale în chestia școalelor.

^{*)} După notele stenografice ale D-lui V. Vlăicu.

Doamnelor și Domnilor !

Și eu sunt de părerea, că menirea dascălilor este cu totul deosebită: *dăscălia este o chemare, nu o funcțiune*. Rolul dascălului este într-adevăr un rol de martir; el trebuie să se jertfească, trebuie să se dedice carierei de martir, dacă voește să ajungă scopul chemării sale. Dascălul trebuie să-și ia model pe cel dintâiu învățător, pe acela, care a creat civilizațiunea creștină, pe Mântuitorul Hristos, care a adus jertfă chiar și sângele său, pentru a-și îndeplini cu desăvârșire chemarea sa.

Se zice chiar, că aceasta este o condiție indispensabilă a instrucțiunii. Este o școală pedagogică în Apus, care se razimă cu deosebire pe sociologie și care zice, că civilizațiunea este rezultatul unei facultăți deosebite a omului: *facultatea imitării*. Englezul Lester Ward, într-un op: „*Sociologia pură*“ (nu se găsește în traducere românească, eu l-am cetit nemțește: „*Reine Soziologie*“), zice și dezvoltă ideea, că civilizațiunea omenimei se bazează pe facultatea deosebită a omului de a imita. Dacă n-ar avea omul darul acesta de a putea imita, atunci civilizațiunea omenescă n-ar fi fost cu puțință. Cetind capitolele referitoare ale acestui op, mi-a venit în minte proverbul roman: „*Exempla trahunt*“. Am ajuns într-adevăr la convingerea, că cele două condițiuni principale ale creșterii sunt: *imitațiunea și deprinderea*, fiind-că în aceste două condițiuni residă posibilitatea progresului. De aceea este atât de grea chemarea de dascăl. El numai *prin exemplul său* poate avea înrăurința asupra elevilor. Este o imposibilitate a despărți chemarea profesorului de viața lui personală, căci ori-cât de luminat ar fi el, dacă nu poate fi un model bun, toată activitatea lui este zadarnică. Numai exemplul bun are puterea de a conduce pe elevi.

A doua condițiune a progresului este *deprinderea*; deprinderea este mijlocul cel mai puternic al progresului.

Dacă elevul nu s-ar deprinde de mic la calea cea bună, ori ce progres este exclus. Numai prin neîncetată deprindere se ajunge la perfecțiune. Și din acest adevăr urmează o serie întreagă de norme, cari se impun la creșterea tinerimei. Deprinderea este cea mai desăvârșită învățătură: *usus docet*.

Imitațiunea și deprinderea sunt arteriile, prin cari pulsează cultura națională. Iată, pentru ce eu am toată încrederea în D-Voastră. Eu sunt convins, că: »... viitor de aur Româניהa are«, și acest viitor de aur este garantat de faptul, că aici în Ardeal învățătorii și profesorii au întrunit cele două condițiuni principale: exemplul și deprinderea. Învățătorii și profesorii noștri sunt model de viață. La noi în Ardeal astăzi profesorimea este elita societății, profesorimea și-a împlinit chemarea cu vârf și îndesat. Dacă n-ar fi fost profesorimea la culmea chemării sale, atunci nu cred, să se fi împlinit idealul, de a cărui împlinire are să se bucure o Românie Mare în viitor. D-Voastră V-ați făcut datoria, fără considerare la mizerii, de multe-ori disconsiderați de o lume dușmană. Dascălii noștri erau într-adevăr martirii

neamului. Aici văd eu garanția viitorului, fiindcă D-Voastră V-ați împlinit martiragiul.

Doamnelor și Domnilor! Floarea cea mai rară a sufletului omenesc este grațitudinea. Dacă însă poporul nostru vrea să aibă viitor, trebuie să arete grațitudine față de dascălul român.

Fiți siguri, Doamnelor și Domnilor: câtă vreme cuvântul meu va avea putere, veți afla la locul, pe care îl ocup, un apostol adevărat pentru interesele D-Voastră juste (aclamațiuni).

Aceasta este o promisiune, isvorită din convingerea mea, că profesorul român din Ardeal, prin munca sa de adevărat martir, a făurit România-Mare.

Salut și eu cu dragoste deplină primul Congres al profesorilor români din Transilvania. (Aplause.)

F).

Telegrama către Majestatea Sa Regele.

Cabinetului civil al Curții Regale,

București.

Profesorii români din Dacia superioară, întruniți în Congres în Sibiu, aduc omagiile lor de adâncă supunere și sinceră admirațiune Primului Rege al României întregite. Conștii de datoria lor de crescători ai generațiilor tinere, ei sunt gata a face tot ce le stă în putință, pentru întărirea morală și intelectuală a neamului și astfel pentru mărirea patriei și progresul omenimei.

Trăiască Majestațile Voastre. Trăiască întreaga Familie regală. Trăiască, în veci trăiască România întregită, una și nedespărțită!

Prezidentul Andreiu Bărseanu.

G).

Statutele

Uniunii profesorilor români din Ardeal, Bănat
și părțile ungurene.

I. Numirea, scopul și mijloacele.

§. 1.

Profesorii dela școalele românești *superioare* (seminare teologice, facultăți, academii, universități), *secundare* (gimnazii, licee, școale reale și civile) și *speciale* (școale normale, comerciale, industriale etc.) din Ardeal, Bănat și părțile ungurene (Crișana și Maramurăș) constituiesc o societate sub numirea: „*Uniunea profesorilor români din Ardeal, Bănat și părțile ungurene*“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

§. 2.

Scopul Uniunii este: promovarea culturii române prin orientarea învățământului și ocrotirea intereselor profesorilor.

§. 3.

Mijloacele pentru atingerea scopului Uniunii sunt:

1. congrese;
2. conferențe și cursuri în timpul vacanțelor;
3. călătoriile de studii, excursiuni și orice fel de cercetări științifice;
4. publicarea de cărți didactice, de reviste pentru tinerime și de alte scrieri periodice;
5. schimbul de profesori între singuratecele institute de aceeași categorie;
6. înființarea de căminuri pentru văduvele și orfanii profesorilor și pentru profesorii invalizi;
7. înființarea de societăți de asigurare, cooperative și de alte instituțiuni cu scopul de a promova interesele materiale ale profesorilor.

II. Membrii și împărțirea lor.

§. 4.

Membrii Uniunii sunt: a) ordinari; b) extraordinari; c) fondatori; d) onorari; și e) ajutători.

Ordinari sunt profesorii și profesoarele în funcțiune la școalele românești amintite în §-ul 1, cari sunt obligați a plăti taxa anuală de 40 coroane (Lei) și a îndeplini îndatoririle, ce li se vor încredința din partea Uniunii.

Extraordinari sunt instructorii și măiestrii titulari, aplicați la aceste școale, apoi profesorii în pensiuine, candidații și practicanții de profesor.

Fundatori sunt acei membri, cari au plătit la cassa Uniunii odată pentru totdeauna cel puțin 1000 coroane (Lei).

Onorari sunt aceia, cari se aleg de către Congresul profesorilor dintre persoanele, care și-au câștigat merite însemnate pe terenul învățământului, al literaturii și în genere al culturii.

În fine *ajutători* sunt toți aceia, cari sprijinesc în ori ce chip scopurile Uniunii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

§. 5.

Membrii *ordinari* și cei *fundatori* (întru cât aceștia sunt profesori sau profesoare în funcțiune) constituiesc trei *secțiuni*:

1. *secțiunea profesorilor dela școalele superioare* (seminare teologice, facultăți, academii, universități) sau *secțiunea I*;

2. *secțiunea profesorilor dela școalele secundare* (gimnazii, licee, școale reale și civile) sau *secțiunea a II-a*; și

3. *secțiunea profesorilor dela școalele speciale* (normale, comerciale, industriale etc.) sau *secțiunea a III-a*.

III. Congresul.

§. 6.

Membrii Uniunii țin în fiecare an un *Congres ordinar*.

Congres extraordinar se ține, de câte ori se ivește necesitate.

Congresele se convoacă de prezidentul Uniunii în conțelegere cu Comitetul central (v. §. 9), precum și la dorința a cel puțin 30 membri ordinari.

§. 7.

Sfera de activitate a Congresului cuprinde următoarele:

1. Alegerea prezidentului și a Comitetului central al Uniunii, apoi a câte 12 membri în comitetul fiecărei secțiuni (v. §. 19, alinea ultimă);
2. controlarea activității Comitetului central și al secțiilor;
3. censurarea socotelilor și stabilirea bugetului anual al Uniunii;
4. hotărîrea asupra mijloacelor prevăzute în §-ul 3;
5. compunerea și modificarea statutelor și regulamentelor Uniunii;
6. primirea și excluderea membrilor;
7. disciplinarea membrilor ordinari pentru întrelăsări și transgresiuni în cadrul Uniunii;
8. stabilirea sediului Comitetului central;
9. desființarea Uniunii.

§. 8.

Vot decisiv în Congres au numai membrii ordinari și dintre fondatori aceia, cari sunt profesori (profesoare) în funcțiune. Ceialți membri au numai *vot consultativ*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IV. Comitetul central.

§. 9.

Comitetul central se compune din prezidentul Uniunii și cel puțin 28 membri aleși de Congres pe câte 3 ani dintre membrii ordinari și fondatori — întrucât aceștia sunt profesori activi —, ținându-se după putință în vedere, ca toate categoriile de școale amintite în §-ul 2 să fie reprezentate.

§. 10.

Comitetul central se constituie imediat după alegerea sa, sub conducerea prezidentului Uniunii, alegându-și: *trei viceprezidenți, trei secretari, un cassier, un controlor și un bibliotecar.*

§. 11.

Comitetul central, ca organul de conducere și executiv al Uniunii, îndeplinește următoarele agende:

1. studiază chestiunile și face propuneri la Congres;
2. îndeplinește toate afacerile administrative ale Uniunii;

3. controlează manipularea cassei Uniunii și ceînsurează socotelele cassierului;

4. stabilește proiectul de budget anual pentru venitele și spesele Uniunii;

5. pregătește proiectele de statute și regulamente ale Uniunii;

6. conduce și îngrijește redactarea publicațiilor amintite în § 3, punct 4;

7. grijește de buna aplicare a tuturor mijloacelor, ce-i stau la dispoziție pentru realizarea scopurilor Uniunii și pentru înflorirea ei;

8. grijește de încassarea taxelor dela membri, precum și de întreagă administrarea averii Uniunii, fiind membrii Comitetului răspunzători și materialicește in solidum și în particular pentru daunele, ce-ar suferi Uniunea din vina sau neglijența lor;

9. execută toate hotărârile Congresului;

10. stabilește terminul și locul pentru Congrese; și

11. îndeplinește toate afacerile curente și acelea, care nu cad în sfera de activitate a Congresului și a secțiilor.

V. Biroul Comitetului central.

BCU Cluj / Centr. University Library Cluj

Prezidentul convoacă Congresul și ședințele Comitetului central, semnează, împreună cu unul dintre secretari, toate procesele verbale luate în Congres și în ședințele Comitetului central, precum și toate actele, ce emanează dela Congres și dela Comitetul central. In general, prezidentul săvârșește toate agendele de conducător intelectual al Uniunii.

§. 13.

Viceprezidentul suplinește pe prezident, când acesta este împedat, și preste tot îi dă mână de ajutor în conducerea Uniunii.

§. 14.

Secretarii poartă procesele verbale ale Congreselor și ale ședințelor Comitetului central și toate agendele de cancelarie ale Comitetului central.

§. 15.

Cassierul încassează taxele dela membri și alte venite ale Uniunii, și în genere îngrijește de averea Uniunii, având a purta registre în regulă și a da socoteală Comitetului și Congresului în fiecare an, precum și de câte ori va cere trebuința.

Cassierul este răspunzător în prima linie pentru administrarea corectă a averii Uniunii.

§. 16.

Controlorul controlează pe cassier întru împlinirea agendelor lui și contrasemnează toate socotelile și rapoartele cassierului.

§. 17.

Bibliotecarul îngrijește de biblioteca, depozitul de cărți și revistele Uniunii.

§. 18.

Pentru ca Comitetul central să poată aduce în ședință hotărâri valide, se cere prezența majorității membrilor lui.

În cazuri motivate, însă, poate aduce hotărâri valide și dacă sunt prezenți la ședință numai 10 membri cu președinte cu tot.

VI. Organizarea secțiunilor.

§. 19.

În fruntea fiecărei secții stă un comitet de secție.

Biroul acestui comitet constă din: un *șef de secție*, ca prezident, un *subșef de secție* și doi *secretari*, și se constituie din membrii, ce reprezintă secția respectivă în Comitetul central.

Afară de birou, fiecare comitet de secție mai are câte 12 membri aleși de Congres (v. §. 7, punct 1), tot pe câte trei ani.

§. 20.

Biroul fiecărui comitet de secție, în conțelegere cu Comitetul central, convoacă secția sa la *adunare ordinară* cel puțin odată pe an, în locuri, ce se schimbă an de an.

Adunări extraordinare ale secțiunilor se pot convoca de câte ori este trebuință.

Comitetele secțiilor se convoacă la *ședințe* de cătră biroul competent, de câte ori se ivește necesitatea.

Hotărârile adunărilor și ale comitetelor de secție se comunică Comitetului central și Congresului spre deliberare, aprobare ori executare.

§. 21.

În competența adunărilor ordinare ale secțiilor cade și eventuala reorganizare a comitetelor secțiilor, dacă împrejurările viitoare vor reclama această reorganizare.

VII. Dispozițiuni finale.

§. 22.

Aceste statute intră în vigoare după aprobarea lor din partea șefului (ministrului) instrucțiunii publice și au valoare până la eventuala federalizare a tuturor profesorilor din țară.

§. 23.

În caz de desființare a Uniunii, averea ei trece în proprietatea »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«.

Referent: **Ioan Păcurariu,**
profesor (Năsăud).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N. B. – Statutele de mai sus au fost aprobate de Șeful Resortului de culte și instrucțiune publică, d-l Vasile Goldiș, prin actul n-rul 1091 din 5/18 Februarie 1919, cu condițiunea, ca în §-ul 4 alineatul al doilea, în loc de „40 coroane (Lei)“, să se pună „40 Lei“, iară tot la acel §, în alineatul al patrulea, în loc de „cel puțin 1000 coroane (Lei)“, să se zică „cel puțin 1000 Lei“.

Raportul școalelor secundare față de Stat.

Raport prezentat de prof. Dr. Al. P. Tean cu din Beiuș.

1. În urma împrejurărilor schimbate, va fi una dintre cele mai grele datorințe ale Statului înființarea unui număr suficient de institute secundare. Amăsurat numărului locuitorilor români din ținuturile de dincoace de Munți, amăsurat numărului acelor tineri, cari pelângă noua așezare a lucrurilor se sperează, că vor cerceta pe viitor școli secundare, și preste tot în scopul creșterii unei sucrescențe de cărturari, de cari va avea trebuință noua rânduială a vieții de Stat, e necesar, să avem în cel mai scurt timp un număr de cel puțin 35 școli secundare, și anume 1—2 în fiecare județ, amăsurat întinderii sale teritoriale. Acest număr îl putem ajunge în modul următor: 1. Vor rămânea licee românești cele 5 de până acum; 2. toate liceele de Stat să treacă în posesiunea Statului nostru, deodată cu preluarea stăpânirii în alte ramuri. Dislocarea de acum a școlilor maghiare de Stat în general ne va corespunde și nouă, căci politica maghiară le-a așezat — de sigur cu alt scop — chiar unde ne trebuiesc și nouă, în mijlocul ținuturilor românești. Liceele de Stat situate într'un ținut locuit de alte limbi, vor avea ca limbă de propunere limba ținutului. Am preluă deci 16 licee clasice, 2 regești, 6 școli reale, 4 gimnaziile de fete, cu totul 28 licee de Stat, iar în 2 licee comunale așiderea s'ar introduce limba de propunere română. Astfel am avea 35 licee, și anume: 31 de băieți și 4 de fete. Școlile civile cu timpul s'ar desființă și s'ar contopi cu aceste licee. Ar funcționa încă și pe mai departe 40 licee de altă limbă, și anume: 31 maghiare (26 de băieți și 5 de fete) și 9 săsești.

Se naște acum întrebarea, când și în ce chip să preiă Statul cele 30 de institute mai sus amintite. Să băgăm de seamă, ca nu cumva să fim împedecați a ne instală chiar în acest, cel mai principal ram al vieții de Stat, în ramul instrucției secundare, dela care atârnă soarta noii așezări. Cehii, îndatăce se înstăpânesc pe un ținut slovac, preiau gimnaziile maghiare. Statul nostru, și până ce vom avea personalul trebuincios, nesmintit trebuie să preia cel puțin conducerea și administrația. Cred, că chestia s'ar putea deslegă mai bine așa, ca acum — fără amânare — *Consiliul dirigent să trimită din cei circa 120 profesori secundari, pe cari îi avem la institutele românești și la cele de Stat, pentru fiecare din cele 30 licee câte 2 profesori, unul ca director și altul ca profesor de L. și literatura română, iar personalul didactic cel vechiu — dacă va face jurământul — va putea rămânea în funcțiune. Dacă ar denegă jurământul, aș preferi, ca mai bine să înceteze*

pe câtăva vreme funcționarea gimnaziului, decât să fie condus de dușmani ai neamului.

2. Dacă pentru opera mare a organizării școlilor secundare e de cea mai mare importanță, și condiție apriorică, crearea neamănată a unei administrații școlare românești în locul celei maghiare, fără de care nici un pas nu se poate face înaintea, să înceteze numai decât pe întreagă linia contactul liceelor de pe teritoriul nostru cu organele superioare maghiare, care, ca exponenți ai fostei stăpâniri, prin amestecul lor împedecă și stânjenesc opera de organizare și regenerare a școlilor noastre.

Administrația școlară a liceelor să se întemeieze pe principiul centralizării, înțeleg deocamdată, pentru faza de tranziție, nu o centralizare în București, ci în mâna Consiliului nostru dirigent. Să instituiască Consiliul dirigent un *revizor general al învățământului secundar, cu sediul în Sibiu*; acesta ar fi totodată șeful secției instrucției secundare în Ministeriul instrucției. Acesta ar avea ca *subalterni patru revizori districtuali, cu câte 18 licee în raionul lor*: 1 la Oradea preste școlile ungurene, 1 la Timișoara preste cele bănățene, 1 la Cluj pentru cele românești din nordul Ardealului și cele săcuiești, 1 la Sibiu preste liceele din sudul Ardealului și cele săsești. Aceștia să se numească fără întârziere și să ia în mâna lor opera organizării, însă să se numească numai pedagogi cu practică profesorală mai îndelungată.

3. *E de lipsă să se introducă în toate cele 76 licee românești și de alte limbi, ce avem în ținuturile românești — fără excepție — unificarea învățământului, aceeași programă de învățământ, același regulament de administrație, același regulament de ordine și disciplină, aceeași pragmatică de serviciu, același regulament de plată și pensie.* Nu aflu însă nici trebuincios, nici cu puțință punerea chestiei statificării liceelor la ordinea zilei. Trebuie să abținem dela aceasta din următoarele motive: a) principiile lui Wilson și hotărîrea dela Alba-Iulia privitoare la drepturile naționalităților și ale confesiunilor; b) drepturile câștigate și susceptibilitatea confesiunilor; c) dar nici nu suntem noi chemați a hotări în acest punct, fiind această chestie în strânsă legătură cu alte probleme politice și economice de ordin mai înalt.

4. Statului trebuie să i se asigure în toate institutele secundare cea mai completă influință. În privința raportului liceelor față de Stat ar fi pe viitor două tipuri de școli secundare: a) Cele 5 licee românești existente (Beiuș, Blaj, Brad, Brașov și Năsăud), păstrându-și și pe mai departe drepturile lor particulare, câștigate în trecut, precum și cele 30 de licee de Stat, care sunt și care s'or mai înființa pe viitor, ar fi toate sub conducerea Statului, respective a organelor sale administrative. b) Cele 40 licee de alte limbi: săsești și maghiare, pe lângă anumite cautele, își păstrează caracterul lor confesional; ar sta însă sub controla Statului și a organelor sale.

5. Statul nostru va da ajutor școlilor lipsite de mijloacele necesare pentru susținere, dacă altcum corăspund cerințelor legii și ale regulamentelor.

6. Condiția primă a unui învățământ bun este — fără îndoială — inamovibilitatea personalului didactic și a administrației școlare. Dacă un guvern — fie oricât de național — ar avea dreptul de a permută

personalul didactic după bunul său plac, atunci organele școlare ar putea deveni — de teama guvernelor — agenți de partide politice, de sigur spre paguba învățământului. Deci e de dorit, să se asigure pentru noi, precum și pentru cei din România veche, prin legislațiune, inamovibilitatea și impermutabilitatea personalului didactic. Profesorii se vor putea amovă ori permută numai cu voia celor interesați și prin cercetare disciplinară, făcută, nu prin o comisiune instituită unilateral din partea Statului, ci prin o comisiune mixtă, în care să fie reprezentată deoparte Uniunea profesorilor, dealtăparte atât guvernul și susținătorul, cât și corpul profesoral al respectivului institut.

7. Aș afla de bine, ca Uniunea noastră să aibă nu numai dreptul de a se sfătui și a-și spune dorințele, ci să i se asigure și dreptul de a conlucra efectiv la îndrumarea instrucției. În scopul acesta să se aleagă din Congresul de azi, din sânul nostru, un *Consiliu pedagogic permanent, constător din 25 profesori*, din toate categoriile de institute reprezentate în Uniune. În fine Uniunea profesorilor își exprimă dorința, ca orice probleme mai importante: legi, regulamente, reforme școlare de interes general să se introducă numai cu *ascultarea Consiliului pedagogic permanent al Uniunii profesorilor*.

8. *Raportul școlilor secundare față de Stat, precum și organizațiunea lor, drepturile și datorințele profesorilor, organizațiunea Uniunii profesorilor, cu sfera de activitate a Consiliului pedagogic permanent, să se codifice într'o lege școlară specială.*

D.

Raport

despre consfăturile, hotărârile și dorințele profesorilor și profesoarelor dela școlile normale române de învățători și învățătoare, întruniți la Congresul profesorilor în Sibiiu.

Raportor: directorul *Ioan F. Negruțiu* (Blaj).

Onorat Congres!

În urma apelului, prin care, pe ziua de 6/19 Ianuarie 1919, s'a convocat la Sibiiu Congresul tuturor profesorilor români din România nouă, și noi, profesorii și profesoarele dela școlile normale de învățători și învățătoare, ne-am întrunit: întâiu în conferențe particulare, fiecare la sediul școlii lor; iar în 6/19, 7/20 și 8/21 Ianuarie 1919 în consfățuirile colective, unde am discutat toate chestiunile puse la ordinea de zi în convocatorul Congresului sus numit.

Din încredințarea și în numele profesorilor și profesoarelor dela școlile noastre normale, prezint acest raport, care pe scurt cuprinde rezultatul consfăturilor noastre.

I. În chestiunea **organizării profesorilor** noi suntem de părerea, ca profesorii și profesoarele tuturor școlilor normale de învățători și învățătoare să formeze o secție specială în Asociația regnicolară a profesorilor români, spre care scop la timpul său se va elabora un regulament de organizare special.

II. **Raportul școlilor față de Stat** să se hotărască așa: ca în România nouă și pe viitor caracterul confesional al școlilor normale române de învățători și de învățătoare să rămână nealterat. Adecă să avem școli normale de Stat și școli normale confesionale. Și asupra acestora Statul român are dreptul de suprema inspecție și de control. Statorește programa de studii, tot felul de regulamente de organizare și administrare internă, cu ascultarea autorității superioare bisericești, în special în cece privește studiul religiunii și moralei.

Pe viitor studiul religiunii și moralei, chiar și în școlile normale ale Statului român, rămâne în îngrijirea autorităților superioare bisericești, cari au drept de liberă dispunere.

Statului român îi revine datoria de a se îngriji de ajutorarea materială a școlilor normale române confesionale, care sunt lipsite de mijloace. Va întregi salariul profesorilor și al profesoarelor, va înzestră școala cu mobilierul și rechizitele de învățământ necesare, unde susținătorul școlii nu-i în stare, ca din propriile mijloace să-o facă aceasta. Pe profesorii și profesoarele dela școlile normale române

confesionale îi va retribui și ajută în forma și în măsura, cum se îngrijește de ceilalți profesori dela școlile secundare ale Statului român.

III. Referitor la **Programa de studii** a școlilor normale de învățători și învățătoare, noi suntem de părerea :

1. Ca în anul școlar 1918/19, respective pe tot timpul de tranziție, să se urmeze în conformitate cu hotărîrea conferenței profesorilor români, ținută la 2 Decembrie 1918, în Alba-Iulia.

a) Adecă : să se elimineze dintre studii : Limba și literatura maghiară și germană.

b) Orele de Limba și literatura română să se înmulțească.

c) În cursul III. și IV. să se propună : Istoria Românilor și Geografia României în câte 3 ore pe săptămână, combinat.

d) Orele câștigate dela Limba maghiară și germană să se împartă între celelalte obiecte de învățământ, după trebuință.

e) Numărul orelor pe săptămână, după putință să se reducă, ca elevii să nu fie prea îngreunați.

2. Pentru anul școlar viitor, programa de studii să se prelucereze din nou și pentru școlile noastre normale.

Spre acest scop încă din acest Congres să se esmită o comisiune, cu însărcinarea, ca până la 2/15 Iulie a. c. să prezinte un proiect-program de studii, care, după aprobarea ministerului cultelor și instrucțiunii publice și a autorităților noastre superioare bisericești, se va introduce în toate școlile normale române din România nouă.

În comisia aceasta, după putință, va fi, dela fiecare școală normală, cel puțin câte un membru ; iar Consiliul dirigent va fi reprezentat prin delegatul său din secția școlară.

Dela sine se înțelege, că de bază a lucrării vor servi : programa de studii din România veche și necesitățile vieții.

Noi dorim, ca instrucțiunea și educațiunea, adecă învățământul întreg, în toate școlile noastre normale să fie practic, o adevărată pregătire pentru viața învățătorului român, și de folos neamului românesc.

E în folosul învățământului, ca să ne îngrijim și de pregătirea programei analitice. Și lucrarea aceasta să se încredințeze comisiunii acesteia, precum și compunerea listei manualelor de școală care le avem și care ne lipsesc, și anume, care dintre acestea ar fi mai corăspunzătoare să se introducă în toate școlile noastre normale, cu începutul anului școlar viitor 1919/20.

În comisia pentru prelucrarea programei de studii, a programei analitice și ca să compună lista manualelor de școale, propunem să fie numiți :

1. Ioan F. Negruțiu, director în Blaj ;
2. Dr. Pavel Roșca, profesor în Sibiu ;
3. Sabin Evtuțian, profesor în Arad ;
4. George Chirvai, profesor în Orade ;
5. Livia Coroian, directoară în Gherla ;
6. Elisabeta Butean, directoară în Lugoj ;
7. Ilie Orzescu, profesor în Caransebeș ;
8. Petru Dejeu, profesor în Orade.

IV. **Cursurile pregătitoare** pentru profesorii și profesoarele actuale ale școlilor normale să se înceapă încă în anul acesta, în vacanța cea mare, dar numai în mod facultativ.

Aceste cursuri se vor ține de profesori de specialitate, destinați de către secția școlară a Consiliului dirigent, și în acele centre, unde va hotărî Consiliul dirigent.

La aceste cursuri, ale căror obiecte vor fi: Pedagogia, Istoria Românilor și Geografia României, pot lua parte și profesorii și profesoarele școlilor normale de altă limbă.

V. În chestiunea **recrutării profesorilor și profesoarelor** pentru școlile normale române, noi suntem de părerea, ca, după școala normală e o școală de specialitate, profesorii și profesoarele pentru aceste școli să se recruteze, în primul rând, dintre tinerii, cari au pregătire specială și diplomă de profesor sau profesoară pentru preparandie. Aceștia să fie numiți și instituiți de profesori titulari și definitivii, cel mult după serviciu de un an.

Fiindcă Statul român va trebui să preia și cele 9 preparandii din Statul ungar ocupat acum (din Deva, Cluj (?), Arad, Timișoara, Szepiszentgyörgy, Zelau, Cristurul săcuiesc și Sighetul Marmăției), cu deosebire acelea, care sunt mai necesare, ca să avem învățători în număr suficient, în timpul de tranziție, până când vom putea să avem tineri cu evaluare specială, propunem :

a) Să fie reactivați profesorii pensionari, cari ar cere și sunt capabili de muncă.

b) Să fie reprimiți toți acei bărbați sau femei, cari au servit mai înainte ca profesori ajutători sau ca titulari definitivii, și ar cere reprimirea lor.

c) Să fie numiți ca profesori sau profesoare ajutători, învățători distinși și învățătoare distinse, sau tineri eminenti, absolvenți de teologie.

Tot dintre învățătorii și învățătoarele distinse se vor recruta și învățătorii și învățătoarele pentru școlile de aplicație de lângă școlile noastre normale.

La numirea profesorilor și profesoarelor să se ceară părerea autorităților superioare bisericesti și a corpului profesoral respectiv, interesat în chestiune.

Candidații de profesori și profesoare, cari vor fi aplicați ca ajutători sau suplenți în timpul de tranziție, — fără să aibă pregătirea specială, — să fie îndatorați să ia parte la toate cursurile pregătitoare, care se vor ține spre acest scop, la ordinul D-lui ministru al cultelor și instrucțiunii publice. Iar după doi ani de serviciu și praxă, să facă examenele prescrise pentru profesorii școlilor normale.

În scopul pregătirii speciale a profesorilor pentru școlile normale, Statul român e rugat, să creeze mai multe burse și să înființeze de urgență o școală normală superioară, un seminar pedagogic.

Asemenea să se îngrijească de pregătirea specială a profesorilor de cant și tipic bisericesc, de muzica vocală și instrumentală, de lucrul manual, de desemn și de gimnastică, pentru-că și acești profesori au chemarea specială, să crească și pregătească pe învățătorii de mâne ai neamului românesc. Și acești profesori trebuie plătiți și retribuiți

întocmai ca și ceilalți colegi ai lor. Ca să aibă orele prescrise, să se combineze: cantul și tipicul bisericesc d. e. cu muzica vocală și instrumentală; lucrul manual, lucrul de mână femeiesc, cu gimnastica sau mai bine cu desennul ș. a. În chipul acesta și acești profesori ar avea orele prescrise, iar școala normală și-ar avea corpul său didactic independent, compus din indivizi cu pregătire specială, anume pentru școlile noastre normale, care au să crească și să pregătească pe învățătorii și învățătoarele, ce vor avea să propună aceste obiecte, să le predea în mod practic și cu folos pentru fiii neamului românesc și ai țării.

Dintre școlile normale de Stat ungurești, să se admită numai acelea, în care se va face instrucția în L. românească extensivă și intensivă. Să se ia măsurile necesare, pentru ca să se salveze pe seama școlilor normale românești mobilierul și toate rechizitele de învățământ, și în general întreaga înzestrare a școlilor normale de Stat ungurești.

În legătură cu acest punct, fiindcă azi chestiunea țărănească așteaptă o deslegare urgentă, bună și sănătoasă, ne luăm voie să facem în această chestiune următoarele propuneri:

1. Consiliul nostru dirigent să fie rugat, ca să se îngrijească de înființarea mai multor

a) școli inferioare de agricultură în deosebite localități corespunzătoare, d. e. la Blaj, Sibiu, Orăștie, Gherla, Murăș-Ludoș, Sighișoara, Sighetul-Marmației ș. a.,

b) școli inferioare de meserii (industrii) pentru băieți și fete,

c) cursuri elementare de agricultură.

2. Să se institue *instructori ambulanti* pentru pomărit, stupărit, agricultură rațională ș. a., cari în mod practic și la timp potrivit să introducă tinerimea în cultura acestor ramuri ale economiei.

Noi dorim să ne folosim de toate acele mijloace, prin care putem promovă înaintarea morală și materială a țării și a neamului românesc.

Scopul acestor cursuri și școli inferioare este, să îmbunătățim, pe cale practică, metodele de cultură ale sătenilor noștri.

În aceste cursuri și școli voim să deprindem pe băieții de săteni cu o mai bună împlinire a lucrărilor economice, pe care părinții lor le fac fără nici un sistem, după cum s'au pomenit.

Prin experimentări în câmpul de încercare al școlii se vor convinge despre marea deosebire, ce este între economia rațională și cea »după cum ne-am pomenit«.

Și acum, când țaranilor noștri li se va împărți pământ, au mai mare lipsă de conducere și îndrumări practice, ca astfel din puținul pământ să poată produce mult, ca să-și facă față nevoilor și să poată trăi mai bine ca în trecut. Noi dorim, ca prin muncă cinstită și hărnicie țaranul român, care este talpa țării, să se ridice.

Dela sine se înțelege, că aceste școli și cursuri se vor ține și înființă pe lângă o școală de model sau la o moșie fundațională mai bine organizată.

VI. Salarizarea și retribuirea profesorilor și profesoarelor dela școlile noastre normale, fie de Stat sau confesionale, după-cum am zis

și mai sus (p. II. alinea 3), să se facă întru toate după măsura și cheia aplicată la profesorii școlilor secundare ale Statului.

Asemenea ne rugăm, ca între profesorii titulari-definitivi să fie, în viitor, respective de acum începând, numărați și profesorii de cant și tipic bisericesc, de muzica vocală și instrumentală, de desen, lucrul manual și de gimnastică, dela școlile normale confesionale, fiindcă și aceste obiecte sunt studii obligatoare pentru toți elevii și elevele noastre.

În legătură cu acestea ne rugăm :

a) Ca anii de serviciu să se reducă la maximul de 30 ;

b) Dreptul de pensie să se reguleze pentru toți într'o formă.

Azi avem școli normale, unde profesorii sunt membri ai fondului de pensie — cei dela școala normală din Gherla, — numai dela 1 Septembrie 1914, și așa unii au pierdut 8, 10 și mai mulți ani, care nu li se socotesc la pensie. Profesorii din Blaj până la 1 Septembrie 1914 au fost membri la »Fondul de pensie al profesorilor dela școlile din Blaj« ; iar de atunci sunt și ei membri la »Fondul regnicolar de pensie al profesorilor din Ungaria«. Se susține, cumcă pensia pe timpul până la 1 Septembrie 1914 să li se licvideze la timpul său din fondul profesoral de acasă ; dela 1 Septembrie 1914 înainte din fondul regnicolar. Nu-i regulată, însă, chestia de drept, nici suma pensiunii.

Ne rugăm, să se reguleze definitiv, ca astfel fiecare profesor să primească pensia după toți anii de serviciu din trecut, chiar și după cei petrecuți la o altă școală.

Pentru profesorii actuali mai în vârstă, cari au servit 30—40 ani, să se facă dispoziții transitorii. E just și echitabil, ca fiecare muncitor în ogorul culturii poporului român să-și primească răsplata sa ; dacă a suferit o vieață întreagă, s'a luptat cu mari și multe neajunsuri cu o plată anuală de 1000 coroane, — să aibă mângâierea și liniștea atât de necesară în zilele grele ale bătrânețelor sale.

În urmă ne rugăm, ca anii de serviciu pentru profesorii normali actuali să se socotească toți, chiar și aceia, cari i-au servit din necesitate la o școală secundară sau altă școală. Iar anii serviți pe timpul războiului mondial să se socotească dublu, ca și la alți funcționari de Stat, atât la înaintarea în clase și categorii de salarizare, precum și la pensie.

Onorat Congres !

Acesta este raportul asupra consfăturilor și dorințelor profesorilor și profesoarelor dela școlile noastre normale de învățatori și învățătoare. Vă rugăm, să vă pronunțați asupra chestiunilor înșirate în acest raport, care le putem grupă în propuneri și dorințe sau rugări.

Propuneri și dorințe.

I. Organizarea profesorilor.

În chestiunea organizării profesorilor propunem, să se decreteze în acest Congres „*Unirea regnicolară a profesorilor români din România nouă*“, în care profesorii și profesoarele dela școlile normale românești să formeze o secție specială (Raport gen. p. I, pag. 2—3).

II. *Raportul școlilor față de Stat.* Profesorii și profesoarele dela școlile normale de învățatori și învățătoare propun, să avem și pe viitor școli normale de Stat și confesionale. Cele confesionale române să fie ajutate de Stat după trebuință și în măsura aceea, ca nici în mijloacele de învățământ, nici în retribuirea profesorilor și profesoarelor, să nu fie nici o deosebire între școlile normale ale Statului și cele confesionale.

III. *Programa de studii.*

1. *Pentru anul școlar 1918/19* să rămână programa veche, cu următoarele schimbări:

- a) Limba și literatura maghiară și germană să nu se mai propună.
- b) Orele de limba și literatura română să se înmulțească.
- c) In cursul III și IV. să se propună Istoria Românilor și Geografia României.
- d) Orele câștigate dela L. maghiară și germană să se dea la alte obiecte de învățământ, după trebuință.
- e) Numărul orelor pe săptămână să se reducă, după putință.

2. *Pentru anul școlar viitor:*

- a) să se lucreze programă de studii nouă;
- b) Să se lucreze o programă analitică;
- c) să se compună lista cărților de școală, care se vor folosi în toate școlile normale.

Toate aceste lucrări să se încredințeze unei comisiuni.

Programa de studii se va stabili și introduce cu învoirea, respective în conțelegere cu autoritatea superioară bisericească.

IV. *Cursuri pregătitoare pentru profesori.*

Cursurile pregătitoare pentru profesorii și profesoarele actuale să se țină în vacanța cea mare în mod facultativ. Obiectele cursului să fie: Pedagogia, Istoria Românilor și Geografia României.

La aceste cursuri pot lua parte și membrii corpului didactic dela școlile normale de altă limbă.

V. *Recrutarea profesorilor.*

La școlile normale de învățatori și învățătoare să se aplice numai profesori cu pregătire specială pentru preparandii.

În timpul de tranziție și din necesitate se pot aplica:

- a) Profesorii pensionari, capabili de muncă;
- b) Indivizii, cari au funcționat mai înainte cu profesori ajutători sau titulari;
- c) Învățători și învățătoare distinse;
- d) Absolvenții eminenti de teologie.

Profesorii și profesoarele cu pregătire specială și cu diplomă să fie numiți și instituiți, după un an de serviciu, de profesori titulari și definitivi.

Cei aplicați fără pregătire specială să fie îndatorați a lua parte la toate cursurile pregătitoare, ce se vor ține spre acest scop; iar după doi ani de praxă să facă examenele prescise.

Să se înființeze o *școală normală superioară*, un seminar pedagogic pentru pregătirea profesorilor și a profesoarelor.

Alte propuneri :

Să se înființeze de urgență :

a) Școli inferioare de agricultură ;

b) Școli inferioare de meserii și industrie pentru băieți și fete ;

c) Cursuri elementare de agricultură.

d) Să se institue mai mulți instructori ambulanti pentru pomărit, albinărit (stupărit), agricultură rațională ș. a.

VI. Salarizarea profesorilor.

Toți profesorii și profesoarele școlilor normale române să fie salarizați ca și profesorii școlilor secundare ale Statului.

În legătură cu această propunere, propunem, ca și profesorii de cant și tipic bisericesc, de muzică vocală și instrumentală, de lucru manual, de desen și gimnastică să fie numiți și instituiți de profesori titulari și definitiv, și să fie retribuiți ca și ceilalți colegi ai lor.

Anii de serviciu să se reducă la 30 (treizeci).

Să se reguleze definitiv dreptul de pensie al profesorilor și profesoarelor.

În anii de serviciu și cu drept la pensie să se socotească și anii serviți la o școală secundară sau la altă școală.

Anii de războiu să se numere îndoit la pensiune.

VII. Alte propuneri și dorințe.

Consiliul dirigent e rugat să ia următoarele dispoziții de urgență:

1. Să se preia, pe lângă inventar în trei exemplare autentice: mobilierul, rechizitele de învățământ, muzeele și bibliotecile tuturor preparanșilor unguerești de Stat, de care vom avea noi trebuință, respective, pe care Statul român dorește să la preia.

2. Pentru supraveghierea și controlul școlilor normale de băieți și fete, să se numească doi revizori școlari, dintre profesorii preparanșiali.

3. Elevii și elevele, cari până aci au urmat studiile la școale normale străine, să fie primiți în școlile noastre normale,

4. Elevii și elevele, cari trebuie să facă examen corector din Limba și literatura maghiară ori germană, din Istoria și Geografia Ungariei, să fie dispenzați dela examenele de corigență. În testimoniul lor de clasă și în matricula de clasificare să se spună, cumcă în urma ordinului Consiliului dirigent (n-rul . . . din 1919) au fost dispenzați dela examenul corector, fiind aceste obiecte scoase dintre obiectele de învățământ ale școlilor noastre pedagogice.

5. Elevii și elevele, cari au terminat cursurile pedagogice în o școală străină, să fie admiși la depunerea examenului de calificare care se va ține în institutele noastre pedagogice.

6. Toți profesorii și profesoarele române, care au servit până aci la o școală normală cu limbă de propunere străină, să fie chemați și primiți la școlile noastre normale de Stat sau confesionale.

Toate aceste dispoziții ne rugăm, să se ia de urgență, pentru ca deoparte să nu se înstrăineze averea școlilor de Stat unguerești existente, iar de altă parte, pentru ca, până la începutul anului școlar următor, să putem organiza preparanșile noastre de Stat, din România nouă.

J).

Proces verbal

luat în consiliul profesorilor dela școalele civile din Ardeal, Bănat și părțile ungurene, la 7/20 Ianuarie 1919 în cancelaria direcțiunii dela Școala civ. de fete a Asociațiunii din Sibiiu.

Prezenți: Dr. Vasile Bologa, Anastasia Pop n. Maniu, Roza Șerban n. Căpușan, Pulcheria Smighelschi n. Căluțiu, Silvia Togan, Dr. Nora Leményi-Rozvany, Trandafir Preda, Victor Stanciu, Eugenia Tordășianu n. Iovescu și Sabin Oprean.

Consiliul, întrunit ca o secție a Congresului profesorilor pentru studiarea planului de învățământ pentru timpurile de tranziție, ia următoarea hotărâre: Luând în considerare, că școalele civile existente sunt la noi singurele școale secundare pentru educația feminină, care educație în viitor va trebui să fie asemenea educației bărbătești; mai departe considerând, că în România veche școalele secundare sunt în clasele inferioare la fel pentru băieți și fete, — fiind în România școala secundară de gradul I. unitară, — și că instrucțiunea la noi se va formă împreună cu învățământul din vechiul regat al României; considerând, că elevele școlii civile, asemenea elevilor din gimnasiu, vin cu pregătirea celor 4 clase elementare, și că școalele civile, chiar și în vechiul regat al Ungariei, erau să fie transformate în gimnasii de fete, iar în timpul cel mai recent (din Novembre) profesorii școlii civile sunt și în privința cvalificării cât și a salarizării alături de profesorii dela gimnasiu; considerând, că manualele întrebuițate până acum la școalele de fete erau cele întrebuițate în gimnasiile românești, iar în viitor vor fi cele întrebuițate în școalele de fete din România, — credem de necesar să accentuăm dorința, ca școalele civile să fie transformate în gimnasii, și menținând pentru anul școlar curent studiile în împărțirea lor de până acum, care împărțire corespunde mai bine școlii unitare, decât împărțirea studiilor dela liceu, să facem și noi aceleași amplificări și reduceri de studii, necesare vremurilor de tranziție de astăzi, care se fac și în celelalte școale secundare, excepționând Limba latină, care, asemeni împrejurărilor dela școala reală, să fie din clasa I—IV ca studiu facultativ; facem această excepțiune, fiind-că Limba latină se învață în școalele secundare din România numai începând din clasa V.

Hotărâm mai departe, ca să cerem dela Uniunea profesorilor români ardeleni, ca în toate chestiunile didactice, de administrație, de control și de salarizare, — după ce profesorii isprăvesc aceeași muncă și au aceeași cvalificație ca profesorii școlii secundare, —

să privească școala civilă de școală secundară de fete și în acest sens să facă raport și Resortului de culte și instrucțiune publică al Consiliului dirigent român.

Din motivele și considerațiile amintite mai sus, să fie considerate și școalele civile de băieți, susținute până acum de vechiul Stat ungar, de școale secundare de băieți, în aceleași condiții.

În hotărîrea noastră de mai sus sunt date desideratele noastre în linii generale, rămânând ca să discutăm împreună cu profesorii școalelor secundare toate chestiunile relevate de Congresul profesorilor.

Dr. V. Bologa.

Victor Stanciu.

Anastasia Pop.

Eugenia Tordășian.

Silvia P. Togan.

Roza Șerban.

Pulcheria Smigelschi.

Trandafir Preda.

Sabin Oprean.

K).

Raportul

comisiunii pentru revizuirea programei de instrucțiune a școlilor secundare, adresat Congresului profesorilor din Ardeal.

Raportor: *Dr. Valeriu Seni*, profesor în Năsăud.

Pentru întreg timpul de tranziție, deci și pentru restul anului școlar prezent, până ce vom avea o organizație școlară oficială și o programă unitară, Congresul profesorilor secundari din Ardeal dorește:

1. *La școlile românești de aici să se susțină felul vechiu de administrație, cu regulamentele școlare de până acum. Numai cât, în locul directorilor ungari supremi, se vor adresa și în afacerile didactice corporațiunii, care susține institutul, iar' în locul Ministerului ungar, Consiliului dirigent român.*

Acesta este rugat, să numească de urgență inspectori ai învățământului secundar și să preia administrația și controlul școlilor medii foste ale Statului ungar, să se îngrijească, ca averea acestora să nu fie înstreinată, și să dispună, ca și în partea restantă a anului școlar curent să se propună și în aceste școli obligator *Limba română, Istoria Românilor și Geografia ținuturilor românești.*

Congresul dorește, ca în institutele secundare românești în acest timp de tranziție *Limba maghiară să se propună în 2 ore pe săptămână, numai ca studiu facultativ, neobligator, claselor din cursul superior (V—VIII).* Celelalte ore, pe cari le avea această materie, să fie destinate pentru *Limba română, franceză și Științele reale.*

Limba germană rămâne studiu obligator pentru clasele III—VIII cu 2 ore pe săptămână. Limba franceză se va propune obligator cel puțin în clasele superioare (V—VIII); unde se poate, se va instrui și în alte clase.

La studiul Geografiei, al Istoriei și al Constituțiunii, Congresul acceptază dorințele exprimate de profesorii români în conferința ținută la 2 Decembrie 1918 în Alba-Iulia.

2. Congresul profesorilor dela școlile secundare din Ardeal dorește uniformitatea învățământului secundar din teritoriile nou alăturate la cel din Regatul vechiu român.

În principiu să se accepte pentru toate țările locuite de Români organizația învățământului secundar din Regatul

vechiu român, ținând seamă de împrejurările locale, de trebuințele culturale ale singuratecelor ținuturi și ale timpurilor de acum. Pentru ca acestea să poată fi satisfăcute, e necesară o reviziune a legii române de instrucțiune dela 23 Martie 1898, a regulamentului școlilor secundare, creat la 1908, a programei analitice și a instrucțiunilor ministeriale, date pentru această programă. Revizuirea se va face prin Consiliul permanent de instrucțiune din București, în conțelegere cu Consiliul permanent al »Uniunii profesorilor«. Conferențele profesorale dela aceste școli își vor înainta anterior Consiliului Uniunii, în scris, modificările, ce le cred indispensabile în legea, programa și instrucțiunile menționate.

Referitor la *programa studiilor*, Congresul are următoarele dorințe:

Pentru teritoriile nouă să se creeze de o cam dată *un singur tip de școli secundare*, după modelul secției moderne din Regatul vechiu.

Elevii vor primi în fiecare clasă instrucțiune în *Religiune*.

Limba latină se va propune numai în cursul superior (cl. V—VIII) în un număr destul de mare de ore.

Limba elină și maghiară rămân numai studii facultative pentru elevii, cari s'ar anunța de bună voie.

Limba franceză se va învăța după metoda direct încă în clasa I a liceului, iar cea germană în o clasă mai înaltă.

Din *Istoria universală* se vor predă și în cursul inferior evenimintele epocale, iar în cursul superior relevii se vor introduce în studiul sociologiei.

Să se susțină *studiul instrucțiunii civile și a dreptului uzual*.

Se va da o atențiune mai mare *Geografiei comerciale*. Aceasta, împreună cu Geografia politică, se va predă și în cursul superior.

Toate *științele reale* vor primi un număr de ore cât mai mare. La acestea instrucțiunea va avea în vedere trebuințele vieții practice.

Istoria naturală și Fizica se vor predă atât în cursul inferior cât și în cel superior.

În cadrele studiilor reale se va potrivi și *Tehnologia*, care, eventual, poate constitui un studiu de sine stătător în o clasă a cursului superior.

La Istoria naturală și la Fizică să se introducă, afară de orele obligate, și exerciții practice, pentruca elevii să facă experimente și observații proprii.

Să se predea ca studiu independent, atât în cursul inferior cât și în cel superior, o *enciclopedie a științelor comerciale*.

Desemnul liniar (geometric) să se propună în întreg cursul inferior, iar *cel liber* să devină studiu obligator și pentru câteva clase din cursul superior.

Elevilor să li se ofere posibilitatea de a se deprinde și în *Stenografie*, în *Scrisul la mașină*, în *Economie* și în diferite ramuri ale *Lucrului manual*.

Materiile comune ale programei de până acum, a liceelor românești din Ardeal și a celor din România vechie (Limba română, Filo-

sofia, Igiena, Caligrafia, Muzica vocală, Gimnastica și jocurile gimnastice) să rămână și în programa nouă. Igiena să o propună medicii, și nu profesorii secundari

Pentru ca aceste dorințe ale Congresului să poată fi discutate de toți profesorii români, de conferențele profesorale și de toți intelectualii neamului, să fie publicate în presa periodică sau în broșură separată.

L).

Telegrama trimisă d-lui profesor Nicolae Iorga.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

București.

Congresul profesorilor români din Ardeal salută cu dragoste, recunoștință și admirațiune pe marele cugetător, muncitor și îndrumător al neamului, dascălul dascălilor, model de cinste și devotament pentru binele obștesc, dorindu-i viață îndelungată și fericită, spre bucuria și folosul întreg neamului românesc.

Prezidentul **Andrei Bârbănteanu.**

M).

Raport

despre cursul pregătitor pentru profesori și despre recrutarea corpului didactic,

de Gavril Precup, prof. gimn., Blaj.

Mărit Congres!

Statul român în noua sa formațiune, prin anexarea celor 26 comitate locuite de Români și luarea imperiului în acest teritoriu, a ajuns stăpân a 35 licee de Stat de băieți și 4 licee de fete, a 5 școli reale, și a mai multor școli normale, civile și superioare de fete.

Interesul culturii românești, precum și rezoane superioare de Stat reclamă, ca învățământul în toate școlile mai sus amintite să fie românesc. În consecință, e nevoie, să se creeze de urgență profesori români, capabili de a continua instrucția în L. română și în spirit românesc.

Chestiunea aceasta trebuie să preocupe în primul rând Congresul actual al profesorilor, și în această privință ei au îndatorirea să-și spună cuvântul hotărîtor; de aceea a luat biroul în ordinea de zi a Congresului și *Problema recrutării profesorilor și a pregătirii lor pentru viitor.*

Referitor la această problemă îmi iau voie a prezenta următoarea propunere:

1. Pentru pregătirea și crearea profesorilor de învățământ secundar și special, Resortul Cultelor să pună la cale de urgență 2 cursuri: *un curs practic și unul teoretic.* La aceste cursuri să fie admiși în baza unui apel ori concurs: a) studenții universitari, cari au făcut 4 semestre la vre-o facultate filosofică, cu obligamentul să-și completeze examenele ulterior; b) absolvenții facultăților noastre de teologie și preoți mai tineri cu aptitudini literare, precum și alte persoane cu pregătire literară și cultură specială.

Toți aceștia să fie plasați la liceele române dela noi ori de dincolo, unde vor face practica învățământului lângă profesorii de specialitate, ce-și vor alege. — Aceste cursuri de praxă să se facă încă în semestrul anului școlar curent.

În vacanță vor urma cursurile teoretice la cele 3 universități române: din București, Iași și Cernăuți. -- După terminarea acestor cursuri vor primi candidații un certificat, în baza căruia Resortul cultelor îi va aplica după trebuință. Toți candidații vor fi obligați, să urmeze cursurile teoretice în doi sau trei ani consecutivi, după cari să fie îndatorați să treacă un examen de capacitate.

2. Profesorii români dela școlile străine să fie reclamați pentru Statul român.

3. Profesorii pensionari, apți de a servi, să fie reprimiți și aplicați.

Referitor la *pregătirea pentru viitor a profesorilor români*, dorința Congresului este, ca factorii în drept ai învățământului superior dimpreună ca Resor tultcultelor să chibzuiască asupra tuturor mijloacelor: crearea de burse, camine studentești, trimiterea în străinătate, și mai ales în Anglia și America, prin cari să faciliteze pregătirea viitorilor profesori, și să-i îndrume a-și însuși cele mai nouă și practice metode de educație, — cu cari să poată croi calea adevărată a generațiilor viitoare ale Statului român, și astfel cultura românească să se clădească pe bazele cele mai solide.

N).

Organizarea unei Universități în părțile noastre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Raportor : *Dr. N. Drăgan*, profesor în Năsăud.

Doamnelor și Domnilor !

În conferința preliminară a Domniilor Voastre mi-s'a dat onorifică sarcină de-a pregăti un scurt raport privitor la modul, cum ar fi să se organizeze o universitate în părțile noastre. Chestia e foarte ardentă, întrucât ne lipsesc profesorii pentru școlile secundare, și în cel mai scurt timp trebuie să se creze o instituție anume menită pentru pregătirea lor. Aceasta este princina, cred, pentru care această chestie, atât de gingașă și vastă, și care reclamă studii îndelungate, formează un punct de discuție în programul nostru.

Totuși organizarea unei părți nu se poate face fără cea a întregului, și în expunerea care urmează, va trebui să mă estind și asupra părților, care pe noi cei adunați aici nu ne privesc, decât în măsură foarte mică. Notez încă, că această expunere, precum și orice ați hotărî Domniile Voastre, nu poate să fie decât o dorință, de care putem rugă Consiliul dirigent să țină socoteală la organizarea universității. Însăși organizarea, sarcina de a aduce legea acestei organizări îi revine lui.

Universitatea e de dorit să nu fie numai o școală superioară liceului, fără a se deosebi în esență de el, să nu aibă numai menirea de a pregăti bine funcționari atât teoretic, cât și practic, ci o universitate, care să-și merite numele. Chestiunea examenelor și a diplomelor, dacă nu poate să rămână pe ultimul plan, cel puțin să nu-i

absoarbă toată atențiunea și să nu o facă să peardă din vedere principala ei chemare, care este: *să fie centrul cultural cel mai înalt al unei părți de țară, care încă n'a cunoscut în măsura cuvenită și în deplină libertate știința românească*. Ea trebuie să atragă și să rețină în sfera acțiunii sale pe toți aceia, care sunt în măsură să contribuie la înaintarea științei, sau cel puțin să o expună sub forma ei cea din urmă. Universitatea să fie tribuna, de unde ideile să se poată expune liber.

De altă parte, învățământul universitar nu este iertat să-și înțeleagă această menire unilateral: mai ales acum la început, dar nici mai târziu, nu trebuie să facă abstracțiune de nevoile, de aspirațiunile și de împrejurările părții de țară, pentru care se face, și izolându-se exclusiv în regiunea speculațiunilor superioare, să-și facă un punct de onoare de a nu se lăsa să fie scoasă din sfera abstracțiunilor. Învățământul universitar uneori va trebui să se îndrepte și păturilor fără pregătire specială.

Înainte de toate vom cerceta, dacă nevoile și împrejurările noastre reclamă și ne dau putința întemeierii mai multor ori numai a unei singure universități.

Considerând, că universitatea trebuie să aibă un edificiu clădit anume, cu săli anume pentru cursuri, amfiteatre, laboratoare bine dotate, biblioteci, colecții și alte anexe, considerând apoi împrejurarea, că numărul oamenilor cu pregătire specială înaltă, mai ales în unele ramuri, la noi e mic, în sfârșit considerând nevoile financiare și alte greutăți ale organizării, cum și trebuința de alte școale înalte speciale, credem că *deocamdată nu se poate înființa decât o singură universitate*.

Dacă mijloacele ne vor permite, se poate înființa, acum ori mai târziu, un politehnic pentru Bănat în Timișoara, centru industrial foarte însemnat.

Din motive etnografice și practice e de dorit, ca universitatea să se întemeieze în Cluj, centrul geografic al ținuturilor românești din fosta Ungarie.

Pentru a încunjură o mulțime de neplăceri, care pot rezultă din antagonismul dintre profesorii și studenții români și maghiari, universitatea maghiară, cu sau fără zestrea ei, ar trebui să se mute, în caz că Săcuii vreau să și-o țină, la Târgul-Murășului, centrul geografic al Ungurimii din ținuturile românești ale fostei Ungarii.

În organizarea universității, care oricum e mai liberă decât a celorlalte școale, oricât de particulare ar fi nevoile noastre, se va țineă socoteală de felul cum sunt organizate celelalte universități românești. Unificarea învățământului trebuie să se facă și în școlile înalte. Chiar și universitatea organizată după sistem austriac a Cernăuților va trebui să se supună unei reforme. Universitatea nouă va avea deci 5 facultăți:

Facultatea de teologie cu 2 secții: una pentru confesiunea gr.-ortodoxă și una pentru cea greco-catolică;

Facultatea de drept;

Facultatea de medicină;

Facultatea de filosofie și litere; și

Facultatea de științe.

Facultatea de teologie va cuprinde studiul științelor teologice greco-ortodoxe și greco-catolice, Facultatea de drept studiul științelor juridice și al științelor de Stat, Facultatea de medicină studiul științelor medicale și al celor ajutătoare (farmaceutica, dentistica); cea de filosofie și litere va cuprinde studiile filosofice, literare, filologice și istorice; în sfârșit cea de științe va cuprinde studiul științelor matematice, fizicochimice și naturale.

Fiecare facultate va putea fi împărțită în secțiuni. Catedrele se vor institui ținându-se seamă nu atât de persoane, cât de nevoile acelor pentru care se fac. Studiile universitare vor avea să se facă prin cursuri, conferințe și lucrări practice în seminare, în institute și în laboratorii.

Aceste lucrări trebuie să constituie învățământul normal al universității și se vor face de profesori, agregati și docenți, ajutați de personalul necesar.

Afară de acestea ar fi bine să se poată face cursuri libere și gratuite asupra oricărei ramure de știință și de către persoane care nu aparțin corpului profesoral universitar. Firește persoanele, care vor ține aceste cursuri, vor trebui să aibă învoirea Senatului universității, după ce va fi luat avisul motivat al consiliului facultății, respective și aprobarea Ministrului instrucțiunii publice și al cultelor.

În felul acesta, cât timp încă n'ar fi întemeiat politehnicul, s'ar putea ține aceste cursuri pentru candidații de ingineri, care încă nu și-au putut termina studiile. Ar rămânea, ca aceștia, după ce și-ar câștiga astfel cunoștințele teoretice, să meargă numai pentru partea practică și pentru a-și câștiga astfel diploma la școala de poduri și șosele dincolo de munți.

Pentru *organizarea și administrația internă*, alegerea ori numirea profesorilor, abilitarea docenților, condițiile de primire pentru studenți, pedepsire, incassarea taxelor de înscriere, examene, diplome, pentru întrebuintarea laboratorilor etc. se vor alcătui regulamente speciale în conformitate cu legea învățământului superior și ținându-se socoteală de împrejurări.

În genere însă vor cuprinde dispoziții similare cu ale celorlalte universități. Alcătuirea acestora sau, mai bine, a proiectelor acestora, cred, nu cade în competența noastră, ci în aceea a legislatorului, a singuraticelor consilii de facultate ori a senatului universității care se va înființa.

La alegerea sau numirea profesorilor să nu se ia nimic în considerare decât pregătirea, munca și cinstea. Să nu fie bună oară o numire recompensă pentru servicii politice ori de altă natură. Dacă e cu putință, *afară cu politicianismul și din universitate*.

Nimeni să nu poată ocupa 2 catedre universitare. În interesul științei e de dorit ca postul de profesor universitar să fie incompatibil cu acela de profesor secundar sau de director de școală secundară. Aceste incompatibilități, firește, nu vor exista pentru agregati și pentru docenți.

În privința *recrutării corpului didactic universitar* trebuie să ne exprimăm dorința ca acolo, unde numai se poate și unde avem oameni

cu pregătire specială, aceasta să se facă cu considerare la aceștia. Încătușați de atâta vreme, știință românească n'am putut face cum și câtă am vrut. E o datorință a neamului, ca aceleora, care totuși au făcut știință românească, acum, când s'a învârtit roata lumii, acum când poate, să li-se arate recunoscător.

Sunt facultăți, pentru care avem forțe de-ajuns. Așa ar fi facultatea teologică și chiar și cele de filozofice, litere și științi. Pentru facultatea de drepturi e chiar o necesitate ca profesorii să fie recrutați dintre oamenii care cunosc raporturile noastre. De pildă dreptul privat poate să mai rămână în vigoare încă un timp oarecare. Și mai cu greu pot să studieze profesori, agregați ori docenți aduși de dincolo de munți dispozițiile trecătoare ale noastre decât oameni de aici legile, care vor ajunge stabile de-acolo. Mai rău stăm la medicină. Această facultate va avea o mulțime de alte instituții anexe, pentru care trebuie un personal mare și bine pregătit. Medicii, care să fi scris românește la noi, îi putem număra pe degete. Va trebui deci negreșit să recurgem la frații noștri de dincolo de munți. Sunt între ei fii de-ai Ardealului cu nume mare în lumea științifică. Cine știe dacă nu ar fi aplicați să vie să ne ajutoreze în organizarea acestei facultăți, precum și peste tot a serviciului sanitar. Mă gândesc de pildă la Drul Babeș. Poate nu ne va fi uitat cu totul și, dacă Consiliul nostru dirigent ar întreveni, ar lua asupra-și organizarea acestei facultăți.

Leafa profesorilor nu va putea să fie mai mică decât a profesorilor dela celelalte Universități românești, iar agregații definitivi și profesorii universitari trebuie să fie inamovibili. La pensiune să li-se socotească și anii serviți ca profesori de școale secundare și seminare. Profesorii universitari să nu fie obligați la un serviciu mai îndelungat decât cei secundari. O cere aceasta echitatea, o cere interesul instrucției, căci oameni slăbiți trupește și sufletește, cu idei învechite și sisteme științifice rămase de lume, nu pot să servească în folosul ei, când nu mai sunt conduși de dragostea de știință și de ideal, ci abia așteaptă să mai treacă și cei din urmă ani pentru ca să-și poată primi în întregime pensia — altfel bine meritată pentru munca din tinerețe. Dintre dispozițiile noii legi de pensiune a fostului Stat ungar, ca foarte umanitare, e de dorit să fie menținute și pentru profesorii universitari cele referitoare la pensiunea văduvelor și a orfanilor (50 % din plata defunctului pentru văduvă și câte 10 % de fiecare copil până la 5).

Pe lângă universitate vor trebui organizate deosebite *instituții menite să ajutore pe profesori și elevi în cercetările lor*, în exercitarea în practică a rezultatelor acestor cercetări. Astfel pe lângă facultatea de teologie vor trebui să existe 2 internate teologice în care studenții aparținători celor 2 confesiuni românești, ținuți în disciplina indispensabilă viitorilor preoți, vor fi exercitați în practica serviciilor religioase. Aceste internate întocmite cu tot confortul modern poate vor face să dispară dacă nu toate, cel puțin unele din nesănătoasele seminare pe care le avem acum.

Studiile practice în facultatea de medicină vor avea să se facă în institutele, laboratoriile și clinicele alipite pe lângă ea.

Lucrările practice la facultatea de filozofie și litere se vor face în seminarele universitare alipite pe lângă această facultate după specialități.

Lucrările practice la facultatea de științe se vor face în conferințele, în institutele și în laboratoarele alipite pe lângă această facultate.

Pe lângă universitate va trebui să se organizeze și un *seminar pedagogic*, menit să pregătească personalul didactic pentru învățământul secundar.

Lucrările acestui seminar vor fi teoretice și practice. Din punctul de vedere teoretic, seminarul pedagogic trebuie să aibă de scop familiarizarea candidaților cu discuțiunile pedagogice și cu literatura pedagogică. Din punctul de vedere practic, seminaristii vor trebui să facă practica didactică într'o școală secundară de băieți, care va fi alipită pe lângă seminar ca școală de aplicație.

Afară de *biblioteca universitară*, care va avea o menire mai generală, ar fi bine să se întemeieze și pe lângă universitatea, care se va înființa o instituție similară Fundației Carol din București, înființată la 1891, aceasta pune la dispozițiunea studenților o bibliotecă admirabilă, într'un local splendid și cu facilități de lucru excepționale. Fondațiunea acordă și burse și ajutoare de diverse feluri.

Universitatea nu se va putea lipsi nici de o cantină pentru studenții universitari mai săraci, unde pentru bani puțini să capete hrană bună, ca să păstreze trupul viguros pentru munca spirituală încordată, pe care trebuie să o desvolte, căci bine zice vorba scriitorului latin: *Mens sana in corpore sano*.

Acestea ar fi, cred, dorințele și ale celor mai multora din D-niile Voastre. Puține pot să fie punctele, care nu vor întruni asentimentul tuturor.

În resumat însă dorințele noastre s'ar putea reduce la 4 mai însemnate:

1. Să se ceară înființarea cât mai curând a unei universități românești în părțile noastre.

2. Aceasta să se facă la Cluj, centrul geografic al părților locuite de Români din fosta Ungarie.

3. La recrutarea profesorilor să se țină socoteală de oamenii cu pregătire specială de la noi.

Până se organizează noua universitate, la universitatea din Cluj să se predea negreșit încă în semestrul II al anului acestuia școlar Limba și literatura românească și Istoria Românilor românește și de bărbați cu sentimente românești.

4. Să se inventarieze și preia și cât mai curând edificiul universității cu tot ce e în el, biblioteca universității, clinicele, laboratoarele și grădina botanică.

Motivele, care ne pot îndemna, să ne formăm aceste dorințe, ne sunt bine cunoscute din discuțiile de până acum și nu e trebuință să mai insist asupra lor.

Acesta mi-ar fi raportul, pe care îmi iau voie, să-l rog pe D-nul prezident, să-l pună la discuție.

O).

Raportul în chestia salarizării profesorilor.

Referent: *Aug. Caliani*, profesor în Blaj.

Onorat Congres!

Între punctele de discuție s'a pus la ordinea zilei și chestia salarizării noastre. Chestia aceasta o privim, ca una dintre cele mai însemnate.

S'ar părea în primul moment, că sulevarea și discutarea chestiunii materiale ar fi în contrast cu firea idealistă și plină de abnegație a profesorilor și cu poziția — după cum a zis ieri dl. Ministru — de elită a profesurii.

Dar D-V., care știți bine, că tocmai munca profesorului cere o liniște sufletească deplină, cere o dedicație, o jertfire a trupului și sufletului în serviciul cauzei culturii române, cere-asa zicând, lăpădarea de toate grijile lumești, trebuie să admiteți și împreună cu D-V. trebuie să o admită și toată obștea înțelegătoare de rostul școalei, că tocmai aranjarea chestiunii materiale a fost, este și va fi condițiunea sine qua non a unei garde de profesori și a unei școale, care vor sta la înălțimea chemării lor.

Nu deci goana după lefuri, nu luarea la întrecere în salare cu alți funcționari, ne indeamnă, să discutăm și să solicităm la forurile competente aranjarea salarizării în mod mulțumitor, ci ne-o impune tocmai interesul școalei, tocmai interesul culturii române, a cărei servitori smeriți suntem.

Tocmai în interesul școalei și a culturii române e timpul suprem, ca chestia salarizării profesorilor să fie rezolvită în mod unitar și stabil la toate institutele, pe care le reprezentăm.

Nu e de lipsă să schitez pe larg modul de salariare de până acum, căci ne este cunoscut tuturor, că aproape fiecare institut avea alt și alt sistem de salarizare, alt și alt sistem de pensionare, care sisteme însă aveau numai o singură notă comună, anume aceea, că stăteau foarte departe de cerințele și trebuințele traiului.

Dela 1906 încoaci guvernul ungar a îmbiat ajutor bănesc școalelor noastre. Unii susținători l-au primit, alții l-au respins.

În toamna anului 1918 au fost însă cu toții reduși iarăși la starea dinate de 1906.

Guvernul ungar dete un ordin, menit de-a umili pânăla pământ sufletul profesurii noastre, de-a scoate din școală și din inima ele-

vilor, ce aveam mai sfânt și scump: limba română: a voit să ne taie fășii din carnea trupului nostru.

Trebue însă să constatăm cu mândrie, că planul guvernului n'a succes. Profesorimea, deși existența îi eră atacată din temelii, s'a alăturat fără șovăire la pasul susținătorilor, de-a respinge ajutorul oferit între condițiuni atât de rușinoase.

În urmare situația materială de azi ni se presintă în chipul următor:

Guvernul ungar, — poate din tendințe politice —, ici-colo mai dă ajutoare, dar acestea, se pare, că dejă s'au și sistat. Susținătorii școalelor, e drept, că la cele mai multe școale s'au îngrijit în măsură mai mare sau mai mică de ajutorarea profesorilor și pe mai departe. Dar nici aceste ajutoare nu vor fi de o durată mai lungă de oarece le lipsesc izvoarele financiare.

De aceea, onor. Congres, ca să se poată asigura condițiunea materială a unei munci profesionale ireproșabile, propun următoarele:

a) Congresul să se adreseze *de urgență* tuturor susținătorilor de școală, ca aceștia, să ceară dela Consiliul dirigent, ca salariile, ce le avem, să le întregescă amăsurat cerințelor și condițiilor de trai de azi.

În adresă să se spună, că Congresul dorește, ca și acei profesori să se împărtășească în mod egal cu ceilalți profesori de întregirea de salar, cărora după sistemul vechiu, din un motiv sau altul, li s'a denegat întregirea (Ex. Cant. bis. la prep. din Blaj, musică la prep. din Sibiu etc.).

b) Să se aducă la cunoștința susținătorilor de școale, cât și a Consiliului dirigent, că după cum în trecut limita întregirii a normat-o sistemul de salarizare dela Stat, profesorimea dorește și acum, că în noul Stat român întregirea să atingă respective salarizarea să fie egală cu salariile și adausele de scumpete ale profesorilor din vechiul Regat român și anume: profesorii de teologie să fie salariați întocmai ca și profesorii dela facultăți, iar profesorii dela licee, reale, preparandii, civile și comerciale egal cu cei dela școalele secundare de preste Carpați, la nici un caz însă profesorii să nu aibă mai puțin salar, decât cum sunt salariile dimpreună cu toate ajutoarele în Statul ungar la 1 Ianuarie, 1919 st. n.

Ajutorul de scumpete, ce-l au colegii din Regatul vechiu să se compute și la pensie, deci să aibă caracter de salar.

La egalizarea de salare în mod natural și de sine înțeles profesorilor li se vor compută toți anii de serviciu, deci vor primi și creșterea de 15 % de atâtea ori, de câte ori 5 ani au servit.

Întregirea să se compute dela 1 Ianuarie 1919, st. n. și să se plătească în Lei.

Pensionarii să primească o întregire de pensie proporțională cu întregirea, ce o vor primi colegii lor cu anii de serviciu, ce i-au avut și pensioniștii la data pensionării.

Pentru orientare țin, să amintesc, că salariile în Statul ungar cu toate augumentările la școalele secundare variază între 1200 și 1500 coroane lunar în termin mediu.

În Regatul român vechiu salariul fundamental pentru profesorii titulari (ordinari) e de 420 Lei pe lună, care din 5 în 5 ani crește cu 15%.

Din 1 Ianuarie, 1919 v. mai primesc un ajutor de scumpete de 400 Lei lunar. Astfel salariul lunar variază între 820 Lei și 1150 Lei lunar.

Salariul acesta, respective ajutorul de 400 Lei e uniform pentru toți profesorii, fie cu familie, fie fără familie.

Modalitatea de-a ajutoră în special pe profesorii cu familie — după cum se obicinuiă în sistemul de salarizare a profesorilor de dincolo de Carpați nu o aflăm. Cu toate acestea, noi care recunoaștem și am esperiat umanitatea dispozițiilor de-a se ajuta profesorii cu familie mai grea, nu putem, ca să nu cerem, ca pe lângă ajutorul general de scumpete de 400 Lei lunar, să se mai dea și un ajutor familiar, computat cu 20% din salariul fundamental, după fiecare membru din familie.

Cererea aceasta o motivează scumpetea extraordinară, care o simțesc în mod potențat profesorii cu familie mai număroasă, dar de altă parte principiul ajutorării în mod proporțional cu mărirea familiei îl aflăm adoptat chiar și dincolo de Carpați durere însă, că numai la banii de chirie. Anume profesorii necăsătoriți primesc bani de chirie 10% din salariul fundamental, cei căsătoriți dar fără copii 15%, iar cei cu copii 20%.

De aceea propun, ca

c) Congresul să ceară dela susținători, ca să esopereze dela Consiliul dirigent pelângă salariul și adausul de scumpete și o augmentare familiară lunară de 20% din salariul fundamental, după fiecare membru din familie.

d) Congresul, considerând egalizarea în salare cu a profesorilor de dincolo, să ceară și egalizarea în obligamentul de muncă, adecă orele de săptămână să se reducă la maximul, la care sunt obligați colegii de dincolo de Carpați, iar orele ce trec preste maxim să fie separat plătite.

e) Fiind chestia pensionării, tot așa de însemnată ca și chestia salarizării, Congresul să roage Consiliul dirigent, ca și pânăla aranjarea definitivă a pensiilor, Consiliul dirigent să ia asupra-și toate obligamentele, ce le-a avut Statul ungar față de profesori în privința pensionării.

f) În scopul de-a aranjă definitiv chestia pensiilor să se încredințeze o comisie de 3 profesori, cari să studieze exact afacerea pensiilor împreună cu comisia, ce o va esmite la timp potrivit Consiliul dirigent și apoi să ne comunice prin o notă circulară la timpul său modul de rezolvire, ce l-ar află mai potrivit.

Ar fi de dorit: a) Ca anii de războiu să se compute duplu la pensie și motivăm în parte cu sdruncinarea sănătății pe urma refugiuilor atât dincoace, cât și dincolo de Carpați, cât și cu serviciul militar, ce l-au făcut unii din colegi pe urma căror împrejurări e mai puțină probabilitatea de a atinge în capabilitate de muncă sfârșitul anilor de

serviciu, ca înainte de războiu. b) Ca anii de serviciu să se fixeze la maximum de 30.

g) Spre a ușura câștigarea de cunoștințe, impuse în urma situației schimbate, de altă parte spre a ușura și starea materială a profesorilor, Congresul să ceară fără amânare dela șeful Resortului de comunicație și prin șeful Resortului de comunicație dela direcția C. F. R. reducere pe toate căile ferate române atât pe seama profesorilor activi, cât și pe seama celor pensionari, precum și pe seama membrilor din familie.

h) În urmă propun, ca Congresul pentru executarea hotărîrilor, ce se vor aduce pe urma propunerilor, cuprinse în punctele d), e) și g), să esmită o comisiune din 5 profesori, încredințându-i totodată, ca spre a realiza cât mai urgent salariile pe baza proiectată, să facă pașii necesari la Consiliul dirigent.

P).

Anexă la raportul despre salarizare, punct. 2.

Tablou despre salarele și adausele de salare ale profesorilor în Statul ungar la 1 Ianuarie, 1919.

Exemplu: Un profesor cu 4 membri în familie (soție și 3 copii).

Cl. IX. gr. 2.

Salar fund. :	2.900	cor.
Ajutor de rășboiu :	2.200	»
» familiar . . .	3.200	»
» de scumpete . . .	3.600	»
Un cvincevenal . . .	200	»

12.100 cor.

În 1918 — Ajutor de vestminte 2.600 cor.

Pe an = 14.700 cor. : 12 = 1225 cor. pe lună.

Cl. VIII. gr. 2.

Salar fund. :	4.000	cor.
Ajutor de rășboiu . . .	2.700	»
» de scumpete . . .	3.600	»
» familiar . . .	3.200	»
Trei cvincevenale . . .	600	»

14.100 cor.

În 1918 — Ajutor de vestminte 2.600 »

Pe an = 16.700 cor. : 12 = 1391.66 cor. pe lună.

Cl. VII. gr. 2.

Salar fund. :	5.400	cor.
Ajutor de rășboiu . . .	3.500	»
» de scumpete . . .	3.600	»
» familiar . . .	3.200	»
Patru cvincevenale . . .	800	»

16.500 cor.

În 1918 — Ajutor de vestminte 2600 »

Pe an = 19.100 cor. : 12 = 1591.66 cor. pe lună.

Aug. Caliani, raportor.

R).

Hotărîrile

conferenței profesorilor români, ținute la
Alba-Iulia în 2 Decembrie 1918.

Conferența profesorilor dorește, ca în planul de învățământ actual al școlilor românești să se introducă până la sfârșitul anului școlar 1918—19 următoarele schimbări:

1. În școala primară se vor predă toate studiile exclusiv în limba română.

2. a) În preparandii toate studiile se propun numai românește, se omit, deci, atât limba maghiară cât și cea germană. În preparandiile de fete se va introduce facultativ limba franceză.

b) În gimnaziu și școlile civile limba de propunere asemenea este exclusiv cea românească. Limba maghiară se propune în mod facultativ în clasele superioare. Limba franceză va înlocui pe cea germană. Aceasta din urmă se va reduce la puține ore în gimnaziul superior.

c) În școlile comerciale corpurile profesoriale vor decide, în ce măsură să se propună limba maghiară și germană, pe lângă franceză, ca limbi de corespondență comercială.

3. În Geografie se va întrebuința numai nomenclatura românească. În locul »Geografiei Ungariei« să se propună cunoștințe geografice asupra *ținuturilor locuite de Români*. Ungaria nouă se tratează numai în cadrele Geografiei universale.

4. În locul »*Istoriei Ungariei*« se va predă *Istoria Românilor*. Din Istoria maghiară numai acele părți să se propună, care sunt în legătură cu Istoria universală și Istoria Românilor.

5. Cunoștințele despre »Constituția patriei« se vor mărgini deocamdată la dreptul privat și criminal. Se vor mai propune elementele Constituției Române

Conferența mai hotărăște, ca acest proces verbal să se trimită Consiliului Dirigent, susținătorilor de școli și tuturor corpurilor profesoriale, cari părerile lor asupra acestor chestiuni le vor comunica apoi Consiliului Dirigent. Acesta va lua măsurile hotărîtoare pentru toate școlile pe timpul *scurt* de tranziție, până la unificarea învățământului pe întreg teritoriul României Mari.

S).

Consemnarea profesorilor români din Ardeal, Bănat și Ungaria.^{*)}

Compus de S. Oprean.

I. La instituttele românești.

1.	Dr. Ioan Baci	școala comercială	Brașov.
2.	Ioan Pricu	» »	»
3.	Ovidiu D. German	» »	»
4.	Ioan C. Panțu	» »	»
5.	Panteleimon Dima	liceu	»
6.	Petru Roșca	»	»
7.	Ipolit Ilasievici	»	»
8.	Dr. Gheorghe Popoviciu	»	»
9.	Vasile Neguț	»	»
10.	Fabiu Sânjoan	»	»
11.	Costantin Bodea	»	»
12.	Gheorghe Chelariu	»	»
13.	Aurel Ciortea	»	»
14.	Pavel Percea	»	»
15.	Silviu Țeposu	»	»
16.	Ilie Cristea	»	»
17.	Dr. Emil Precup	»	Năsăud.
18.	Cornel Sânjoan	»	»
19.	Agustin Bena	»	»
20.	Leonida Pop	»	»
21.	Victor Motogna	»	»
22.	Ioan Bojoru	»	»
23.	Emil Mărcuș	»	»
24.	Stefan Scridon	»	»

*) Rog pe d-nii profesori neluați în această consemnare, să binevoască a-și trimite adresele Biroului Uniunii profesorilor în Sibiu, Str. Șaguna Nr. 8; asemenea sunt rugați și acei d-ni, al căror nume n' ar fi scris corect.

25.	Teodor Şimon	liceu	Năsăud.
26.	Ioan Păcurariu	»	»
27.	Dr. Valer Seni	»	»
28.	Dr. Nicolae Drăgan	»	»
29.	Dr. Alexandru Cziplé	»	»
30.	Olimpiu Ghiţă	»	»
31.	Ioan Gheţie	»	»
32.	Vasile Bichigean	»	»
33.	Emil Domide	»	»
34.	Dr. Gheorghe Hetcou	»	Beiuş.
35.	Dr. Ioan Ossian	»	»
36.	Traian I. Farkas	»	»
37.	Vasile Ştefanica	»	»
38.	Dr. Alexandru Pteancu	»	»
39.	Alexandru Nuţiu	»	»
40.	Ioan Georgescu	»	»
41.	Camil Selagian	»	»
42.	Francisc Hubic	»	»
43.	Pavel Voştinariu	»	»
44.	Gavril Tôth	»	»
45.	Victor Borlan	»	»
46.	Ioan Iepure	»	»
47.	Ioan Buşitia	»	»
48.	Dr. Constantin Pavel	»	»
49.	Dr. Petru Hetcou	»	»
50.	Aron Deac	»	Blaj.
51.	Ioan Băgăian	»	»
52.	Aron Papiu	»	»
53.	Nicolae Negruţiu	»	»
54.	Dr. Alexandru Borza	»	»
55.	Traian Gherman	»	»
56.	Augustin Caliani	»	»
57.	Alexandru Ciura	»	»
58.	Petru Suciú	»	»
59.	Flaviu Domşa	»	»
60.	Gavril Precup	»	»
61.	Dr. Ambroziú Cheţianu	»	»
62.	Dr. Octavian Prie	»	»
63.	Ioan Fodor	»	»

64.	Alexiu Viciu	liceu	Blaj.
65.	Dr. Traian Suci	»	Brad.
66.	Mihail Stoia	»	»
67.	Vasile Boneu	»	»
68.	Dr. Pavel Oprişa	»	»
69.	Ioan Kéri	»	»
70.	Dr. Ioan Radu	»	»
71.	Stefan Albu	»	»
72.	Marta Fabian	şcoala de fete	Beiuş.
73.	Elena Fabian	» »	»
74.	Valeria Pavel	» »	»
75.	Eliza Pavel	» »	»
76.	Angela Selagian	» »	»
77.	Valeria Ştefanica	» »	»
78.	Veturia Butean	» »	»
79.	Veturia Vălean	» »	»
80.	Dr. Vasile Bologa	» »	Sibiu.
81.	Eugenia Tordăşianu	» »	»
82.	Silvia Porsche	» »	»
83.	Elena Borcia	» »	»
84.	Pulcheria Smigelschi	» »	»
85.	Dr. Eleonora Răsvan	» »	»
86.	Delia Olariu	» »	»
87.	Sabin Oprean	» »	»
88.	Anastasia Pop	» »	Blaj.
89.	Alexandru Lupeanu	» »	»
90.	Roza Şerban	» »	»
91.	Georgina Muntean	» »	»
92.	Aurel Gajia	» »	»
93.	Mihail Şerban	» »	»
94.	Silvestru Nestor	» »	»
95.	A. Papp	şcoala normală de fete	Gherla.
96.	Livia Coroian	» » »	»
97.	E. Berinde	» » »	Lugoj.
98.	Dr. Victor Bârlea	» » »	»
99.	Elisaveta Butean	» » »	»
100.	Vasile Papp	şcoala normală	Gherla.
101.	Ioan Partene	» »	»
102.	Dr. Eugen Széles	» »	»

103.	P. Botta	școala normală	Gherla.
104.	I. Pașca	» »	»
105.	Silviu Beșan	» »	Arad.
106.	Damaschin Ioanovicu	» »	»
107.	Iosif Moldovan	» »	»
108.	Nicolae Mihulin	» »	»
109.	Trifon Lugojanu	» »	»
110.	Sabin Evuțianu	» »	»
111.	Cornel Szabó	» »	Orade.
112.	Dr. Vasile Kirvai	» »	»
113.	Petru Tămăian	» »	»
114.	Petru Dejeu	» »	»
115.	Petru Fodor	» »	»
116.	Dr. Gheorghe Miculaș	» »	»
117.	Valer Suciuc	» »	Blaj.
118.	Petru Ungurean	» »	»
119.	Stefan Pop	» »	»
120.	Iuliu Maior	» »	»
121.	Nicolae Pop	» »	»
122.	Gheorghe Noaghea	» »	Caransebeș.
123.	Ilie Orzescu	» »	»
124.	Ioan Hango	» »	»
125.	Antonie Sequens	» »	»
126.	Alexandru Buțiu	» »	»
127.	Dr. Grigorie Strimbu	seminar	Gherla.
128.	Dr. Dumitru Manu	»	»
129.	Dr. Gheorghe Vidican	»	»
130.	G. Papp	»	»
131.	Dr. Petru Fabian	»	»
132.	Dr. I. Bob	»	»
133.	Dr. Iosif Olariu	»	Arad.
134.	Dr. Teodor Botiș	»	»
135.	Dr. Lazar Iacob	»	»
136.	Dr. Iustin Suciuc	»	»
137.	Dr. Victor Macaveiu	»	Blaj.
138.	Stefan Roșian	»	»
139.	Dr. Ioan Coltor	»	»
140.	Dr. Alexandru Rusu	»	»
141.	Dr. Ioan Sâmpălean	»	»

142.	Dr. Vasile Loichiția	seminar	Caransebeș.
143.	Dr. Dimitrie Cioloca	»	»
144.	Dr. Moise Ienciu	»	»
145.	Gheorghe Petrescu	»	»
146.	Aurel Popoviciu	»	Sibiiu.
147.	Timoteiu Popoviciu	»	»
148.	Dr. Romul Câdea	»	»
149.	Ascaniu Crișian	»	»
150.	Dr. Silviu Dragomir	»	»
151.	Dr. Pavel Roșca	»	»
152.	Dr. Aurel Crăciunescu	»	»
153.	Dr. Vasile Stan	»	»
154.	Dr. Eusebiu Roșca	»	»
155.	Eugen Todoran	»	»
156.	Victor Păcală	»	»
157.	Dr. Nicolae Bălan	»	»
158.	Dr. Ioan Bunea	ministeriul român	»
159.	Dr. Onisifor Ghibu	» »	»
160.	Andrei Bârseanu	prezidentul Asociațiunii	»
161.	Ioan Negruțiu	școala normală	Blaj.

II. La institutele străine.

1.	Gheorghe Papp	liceu	Arad.
2.	Vasile Suci	»	Aranyosmarót.
3.	Simion Gocan	»	Budapesta.
4.	Silviu Mărcuș	»	Czegléd.
5.	Eugen Mera	»	Dej.
6.	Augustin Pavel	»	Dombovár.
7.	Vasilie Lupan	»	Jászapáti.
8.	Liviu Albu	»	Jászberény.
9.	Mihail Drugariu	»	Caransebeș.
10.	Zaharie German	»	Lőcse.
11.	Stefan Buna	»	Nagykálló.
12.	Sabin Mureșan	»	Mezőkövesd.
13.	Nicolae Stoia	»	Chichinda-mare.
14.	Lazar Vichi	»	Panciova.

15.	Ioan Nicoară	liceu	Gherla.
16.	Francisc Groza	»	Sătmar.
17.	Aurel Papp	»	»
18.	Vasile Lohan	»	Szeged.
19.	Iustin Adamescu	»	Szentes.
20.	Alexandru Maior	»	Turda.
21.	Ieronim Bal	»	Ujvidék.
22.	Isac Lintia	»	Zalaegerszeg.
23.	Alexandru Mărginean	»	Zombor.
24.	Iuliu Prodan	»	»
25.	Iosif Ficsor	»	Szolnok.
26.	Nicolae Rác	»	Baia mare.
27.	Nicolae Popovics	»	Panciova.
28.	Terențiu Olariu	»	Kisvárdá
29.	Ioan Nyistor	»	Beregszász
30.	Iosif Ostie	»	Chichinda-mare.
31.	Iosif Roman	»	Munkács.
32.	Iuliu Krizsán	»	Chichinda-mare.
33.	Nicolae Dragula	»	Pozsony.
34.	Iosif Boteanu	școala reală	Deva.
35.	Ioan Bratu	» »	Kecskemét.
36.	Iuliu Karsai	» »	Sümeğ.
37.	Gregoriu Zank	» »	Székesfehérvár.
38.	Nicolae Bredurean	» »	Várșet.
39.	Iustinian Harsia	» »	Sz.-Udvarhely.
40.	Dănilă Laitiu	liceu	Csáktornya.
41.	Antoni Bona	civile	Szeged.
42.	Dimitrie Burai	»	»
43.	Aurel Serafin	»	Fiume.
44.	Ioan Sfăt	»	Miskolcz.
45.	Eugen Ionescu	»	Sárvár.
46.	Eugen Zepeneag	»	Modor.
47.	Victor Babescu	»	Ujpest II. sz. polg.
48.	Ioan Bălăban	»	Căreii-Mari.
49.	Andrei Darabant	»	»
50.	Antoni Domide	»	Hajduszoboszló.
51.	Trăndafir Preda	»	Sibiu.
52.	Florin Mureșan	»	Nagyszombat.
53.	Romul Vuia	»	Hateg.

54.	Damaschin Marian	civile	Törökbecse.
55.	Eugen Barbul	biblioteca	Budapesta.
56.	Constantin Sulică	»	»
57.	Victor Chereșteșiu	városi könyvtár	»
58.	Gheorghe Draghicescu . .	școală comerc.	Kiskunfélegyháza.
59.	Elena Munteanu	școală sup. de fete	Besztercebánya.
60.	A. Herbay	» »	Debreczen.
61.	Ionel Crișian	civile	Sibiu.
62.	Liviu Peter	»	»
63.	Cornel Liuba	liceu	Szabadka.
64.	Andrei Timbuș	»	Czegléd

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Îndreptare.

La pag. 25, rândul 1, din greșală a fost luat în procesul verbal d. Dr. Iustin Suciu, pe când de fapt a fost ales membru în Comitetul central al Uniunii d. *Dr. Traian Suciu*, profesor în Brad.

BIBLIOTECA UNIV

1055 17. XI. 1930

CLUJ

Avis.

Aducem la cunoștința membrilor Uniunii, că *la 1 Aprilie n. a. c.* va începe să apară, sub îngrijirea unui Comitet de redacție, „*Revista Uniunii profesorilor din Dacia superioară*“. Revista va eși odată pe lună, afară de lunile Iulie—August. *Prețul* se va anunța la apariție. *Membrii Uniunii vor primi revista gratuit.*

Cu acest prilej rugăm pe onor. Direcțiuni ale școlilor superioare, secundare și speciale, precum și pe membrii Uniunii, să îndemne pe toți profesorii și profesoarele dela școlile noastre de aceste categorii, să se înscrie ca membri ai însoțirii noastre dascălești, plătind, deodată sau în două rate, *taxa de membri ordinari (40 Lei anual)*, sau, odată pentru totdeauna, *ca membri fondatori, suma de 1000 Lei.*

Taxele încassate, împreună cu lista și adresele membrilor, au a se trimite la adresa Cassierului Uniunii, d-l *Timoteiu Popovici*, profesor de Muzică la Seminariul Andreian, Sibiu.